

Rhabdaria

Laborantza ohoragarri — Ez ute begain iugarri.

Mille var. propuli facies, nec purpura regum. Loxia, khor, cyprate, landetan atque,
flair, et infidus agitans discordia frater (Virgil). Urrum dictate haudie bere gurulizae.

ج

Chorocatia natici sur laborari yauma,
Asgardi gibberian sobera Dagona.

Monsieur le rédacteur,

Le philologue cantabre qui a examiné la grammaire de M. Archu, aurait désiré que cet intelligent auteur « n'eût pas adopté ce nouveau système d'orthographe qui va faire irruption dans plusieurs livres basques nouvellement imprimés. Tous ces *k*, tous ces *z*, multipliés sans nécessité, déplaisent à la vue, et donnent je ne sais quel air sauvage à une langue qui se distingue, selon Scaliger et Mezzolanti, par sa douceur et sa mélodie. »

On accède la nouvelle orthographe de nos livres : si c'est comme philologue qu'on veut la faire changer, on n'y réussira pas. Les *k* et les *z* ne sont point plus monstrueux ni moins civils que les *qu* et les *c*, lettres auxquelles on voudrait les voir faire place, sans doute pour surcharger et franciser l'orthographe. Tout ce qu'on peut accorder à l'exigence des yeux, c'est de mettre le *c* au lieu du *z*, devant *e*, *i*, et à la fin des mots, mais on serait par trop complaisant de sacrifier le *k* et le *z* toutes les fois que ces lettres ne pourraient être remplacées que par *et*, *et*, lettres illogiques et modernes dans une langue logique et patriciale. D'ailleurs, aucune académie n'ayant encore jugé quelle serait l'orthographe la plus naturelle et la plus rationnelle du Basque, « non individu, quel que soit d'aillers son mérite, pourrait avoir son opinion, mais il ne saurait l'imposer. »

Le *c* est une lettre essentiellement latine, et il appartient aux langues dérivées du latin ; il manque dans le grec et dans toutes les langues de l'Orient. Dans l'origine le *c* des Romains était destiné à rendre le *gamma* grec, comme celui-ci rendait le *ghimel* des langues sémitiques. Aussi les noms *Cneius*, *Caius*, etc., s'écrivaient-ils indistinctement *Gneus*, *Gaus*, et se traduisaient-ils en grec *Gaios*. Peu à peu le *c* prit un son moins doux; ou le confonda avec *k*, qui tomba en désuétude dans les langues qu'on écrivait. Cependant le *c* des Romains n'avait rien de si flottant : saint Jérôme assure que la langue latine n'avait rien de correspondant au *tzaide* des Hébreux. Pour faire précéder l'*i* d'un son sibilant, ils employaient le *t* comme dans *justitia*, mot auquel on faisait entendre, selon saint Isidore, un *z*, c'est-à-dire *tsi*. La prononciation douce du *z* n'appartient qu'à la langue française et à quelques langues slavones. Les Romains proonnaient *kikero*, et non pas *cicero* ou *tsisero*, si bien que l'on trouve sur d'anciens monuments *Cartacinienses*, *leciones*, *kastias*, *castra*, pour *cartaginenses*, *legiones*, *castillas*, *castra*. C'est pour cette raison que les Goths ont substitué le *k* à tous les *c* des Latins.

C'est peu à peu que le *c* s'est transformé chez les Français en *s* dur, avec valeur du *k* et *o*, *u*, et autres consonnes ; chez les Anglais, en un son encore plus dur ; chez les Allemands en *ts* ; chez les Italiens en *tch*. Depuis quelque temps les Allemands substituent le *k* au *c* pour tous les mots latins d'origine grecque ; les Polonais et les Russes écrivent *kosats*, *konstantin*, et en français le *k* commence à supplanter le *c* dans les mots slavons, orientaux et an rés. On écrit déjà généralement *koran*, *kadi*, *karpatal*, Chateaubriand écrit *karloman*, *Karle*, *Franks*, sans crainte pour cela de donner à son *Histoire de France* un air sauvage ou barbare.

Puisque le *c* est d'invention moderne, je ne sais pas pourquoi un philologue voudrait le substituer au *k*, lorsque surtout après avoir analysé cette dernière lettre, on ne pourraient souvent la remplacer que par un *qu*, double lettre incommodé, et intolérable, à cause du son que le Basque doit attacher essentiellement à chaque caractère de son alphabet simple ; ou, voudrait-on par hasard donner à tout prix des allures jeunes et fraîches à la plus vieille langue de l'Europe, et prétendre que, sans les façons françaises, elle n'aurait point flatté les oreilles de Scaliger et de Mezzofanti ?

Je ne sais encore pourquoi le *z* rend sauvage l'écriture basque qui s'en servirait : on l'emploie en allemand, en italien, en espagnol, avec le son *ts* ou *ds*. Quelquefois il était remplacé chez les Latins par deux *s*, comme dans *patrisso*, et quelquefois par *sd* comme dans *Esdras*. On le remplaçait aussi par un simple *s*, comme dans *Sacrythus*.

Il est vrai qu'« Achilar, auteur ancien, écrivain de 1642, n'a pas mis le *z* devant les mêmes lettres qu'Archu et quelques autres écrivains modernes ; ces derniers font-ils en cela tort à leurs connaissances philologiques ? J'en doute beaucoup. Je vais indiquer au critique une orthographe antérieure à celle d'Achilar, et il verrà qu'elle est plus conforme à celle des écrits qu'il condamne, que celle qu'il voudrait voir prédominer. Volez comment en 1625 le docteur Isasi écrivait des mots dont l'orthographe serait aujourd'hui en usage : *bizarra*, *zalduen*, *motza*, *zaldibar*, *zaragoza*, *ariza*, *menzoa*, *zunigas*, *artzia*, *bazan*, *zapala*, *pagalzale*, *zain*, *olaguizona*, *dauza*, *zayac*, *gue-zurra*, *gaitza*, *gauzan*, *zaharra*, *eliza*, *elizalde*, *harza*, *darragonarenzat*, *dakitzean*, *gorphulta*, *aitzean*, *yaiue*, *alizera*, *nazi*, *zu*, *irantzuazia*, *eratzescua*, *ezazu*... »

Si donc la grammaire de M. Archu péche par quelque endroit, ce n'est point par l'orthographe ; lorsqu'on a pour soi la raison et ce qu'il y a de plus ancien en basque, il ne faut pas craindre de soutenir une thèse qui dès long-temps au reste réclame les lumières d'une académie basque.

L'abbé HIRIBARREN.

Haran.

Reitarrac diturke ante handia,

Jipintuan ere drahin gaindiac,

heurbil hirria;

Bainau hiriar harten laborariae,

Zaurburz orria;

Aldu arte hildutan egi behia;

tolmagun mehe dela bera biatzuen,

Koiztan ditzula piamina Salzzen,

Euli zastatzuen;

Haran ierdiz dia batz baliatzuen,

Jaunaz guicentzen,

Escherre eristean arrue ekhartzen.

E agur egutzen yahin hirio yaunat,

Esaten ere armo bila eizunat,

Aihur Istanairae.

Mile eguna lezake haran erizpanat,

Miekinez yanae,

Utziz landetiarre goldeko lanet,

I Karaitzurari egi ibi, basi jauakie,

Bes lamie bas edatu, erainar ahi,

Gozotz ahi;

Koiztun etxatzen ez yakin choithi,

Tatua ahi,

Egun lezakelaber bil gabe yaki.

= Kolda zagoen lantuz Haran laborari,

Komela munitzatzear ethortzean on =

a gaslata dia Haran, Pariso biur,

Kemua naue bigundunie haran arraia.

12 Juin 1881

Yakin nahiz zer hiru goratuñu hiriae,
Gia labrautxozuñu geganuñu hiriae.

Haran.

• E bildaz hiratac yerbare murruña,
Kanintzañ uñiz lanet hadi armigata ;
Igala bate maite, labbet iparratara,
E aytha quehiago laudaitz ~~burritz~~ eantzañ.

Sri.

• Guizon maitea, Haran, lekingana hadi,
Iauditzañ oina ezañt Calebé,
Iabal luñez sakharra laster hirtao,
Ea gustua oñor caiço garbitaço.

Hodan.

• Guriaz nire bie guizon laboraiz,
Eldute ~~harriz~~ yesta hirue hiruz ;
Ego laborauñ dena den iñibili,
Bela trufstan er yastanen abelie.

Sri.

• Erdiñ hiruñori, Haran, zo hiriae,
Erdikan arron nitoñ yastatzen hiria :
Mai, iduri gabe, egahar haiz beldur,
Golkañ egóndula izates agur ?

Haran.

• Ewata bari bate goldioñ guizonea,
Iban eri Santutx maitxañ lerduna :
Aitzañ akabidez hainutxie gustatu,
Hiruños behar supa alfarreñ ^{offer} gunhatu ?

Sri

• Igahitzañ goziaz chirriket moldeguen,

Eskalunee gatzari zister baratzen,
Eñ eden egunari ematen musika,
Fauniz hasaratzeo lo zapre harrota.

Haran.

• E hainitzgar biotz astiz die egalariaz,
Yakin gabr uerdiere horrañ bilba ;
Guinbar bat uñien gabe astunio bidetar,
Nañi uñi lateta kherroñ eztetar.

Sri.

• Euskalitzgarat dohori lanke obitua,
Eskudatze behar die hitz sakharatuñas,
Irida date pizca legun aferitzco,
Eha eskaldun hitza pizca trinkatzco.

Behar da prezgarri de labrautz

• Adabigu egilea iresten urria,
Oñtar oñtar yatzotz, ibili goldra ;
Eduñe azukinuen astmatzen oñtak,
Golkañ errechki du iñibili expata.

• Qui gabe, bidañ zer du baliozo ?
Itz bidi laborautza gurien gainew :
Etilitate lurran behar errequerie,
Laboraiz gorapo hartzeo biderie !

• Naull die biñio quider lehenear,
Katal uña leñua goratatuñar :
Iñane egun zuen Yainoseñ guizonea,
Nola aic garbioñ chorri nezalduna .

Aitamene demu zutzen lurrak erabitzen,
Aldiz asthaldeak zutzen buratzten ;
Yanide eta yoreg hor diez abhies,
Ez dela hauyo lanetz uhor gorutzeko.

Oqui yozetze zuen sinquerua dute
Odoior, lehar ale zadian hondatu ;
Breguetu den Saül, golde zabilakale,
Dabat ire mudiari arzain zabilakale.

Mosie er gora zaukan laborantza,
Kontaratz plaztekoen harmetako lanuzta ;
Lurra de likur amea, dugun errau gora,
Etxeini herriketan behar date lura.

Laborari aliphatae

Eurrez lumen gatu da Moris aliphatzan,
Sau mila urthiz gora huna etxuatzan :
Nekalatik egun hura laborantza handi,
Sugaki sorratzig yanaria kri.

Laboratzai da dor Ceregoa zinea,
Mender erupibata onore garbiola.
Eugen arratz Komero elgauko lanetan,
Ezahusti du Caute asti dorretan.

Amude lur guztia ztuuen ematen,
Mendur bi goide lehiki osoztasun.
Guerlariz gora zaukan humae laborari,
Ceronas gutxiago da dor ezeptari.

Nik le morteros harriari lotzen,
Eta nire betean harroka aguztzen,

Iri, hauri, galuakie ezin sigutizco,

~~Uzalaketa~~ Dira-hayezkane
Fardoi lauie hondakinez gozphagzeo, Nekalakire ^{et} lauie ^{et} ujor hegazteco.
Ezilizte autzear lauie chumetzan,
Buru-hautzak die han ikusi lotzen :
Etxean ~~et~~ Etxea, guzto handilera,
Bere etxetik zuri mukabea txama.

Cuicimotad, haukeritz haurtua geratzen,
Ahera zuen Arrea landetan erditzen :
Koriatuz estela hari zuen lamer,
Korria oitzarrerat Baitza intzinean.

Karamabotz egun gabe, aizpamer handitau,
Korodatari etxalak, lekuetan erditau,
Golberat bihurtu zuen, hainutz handiago,
Ezin ez egin batzuk nauti gatzagiago.

Karmada buruan den Regulus handia,
Galdua zueneko etxoz gatai,
Litx izator etxerat, mithole galburia,
Egiazian lurrak gueldi khariz estaliriz.

Bronua berri goztiyu eduk duen laubur,
Mazaratzeg atzimat Afrikan hermada :
Korria bete zuen bere egungibile,
Kamian atzindaria ibiltzidun gozlee.

Nik le skipionez alta mintzatzan ?
Korbiaga guil da mundetan aguerzen :
Korri ere bate bete, lehunak ezeptari,
Etxaztagatzen libera golde ibiltzaten.

Aqueri zuen oñduran Erronan indarria,
Mender khundu zuten doien oñdarra.

Gatzian laborantza, galdu zuen uder,
Es bitez erremunak qurrikigui gor!

Gorri batzen indiz aditao leon,
Eusko labiariz erantz uideran,
Eromia, han ~~arte~~, iunz quahia,
Gueroetia agueria ien kihopuz gutun.

Irestumur gatza da goitria duri,
Ametza den Athina Lacedemoniarie,
Kahiz den yahitatz errekhi nautia,
Lacedemonian batzen laudako hisia.

Sinaco laborantza.

Lau mila urteko labur, laborantza sinako
Ereque zautaka lehunkioko lan;
Korunka gomonez zuten claristatzue
Korobkin zuene lurrak erabiltzue.

Emalur zuten bere estu goikari,
Eldat errekikitzue dantze epuiari;
Mharqui berriaren hamabotzeari
Zuten laborantza besta handiena.

Cyperadore zutengolle abiatzue,
Yende osa landetan zirela hantzen;
Altzindarri lehenak Aitzazaren oideak
Elo Giauli Behar lur oilean gainetze.

Laboraria etzen goithian netastek,
Cyperadore lanu akhabaltze arte;
Kane zuten golde uzten, Jaunari otoitzegi,
Irrazaz zuzen biki Cenizo ihintzegi.

Urdua den eskuada hurbiltzue goberrie,
Grande epuketew hegorat negutie;

Laboranier aitar laue akhabaltzue,
Bozario batila orotan hidatzue.

Eldatuek Lazaten, lauder arribatze,
Alzainberri timentatzen, nola harreduak.
Etorri uahi aitar urez dorro gurutzatzue,
Etxeira hazi berak orotan etxatzue.

Ezgitugatza horlao uhandear autzak,
Ortzun zelatzen lurrak, nola Garatzea;
Aibi zuen lehinetak, pagatzew Erenda,
Kortzalai ematea zeubiat lar erronda.

Iñarrail erdituan, yaunie handiena,
Ere eta eantzin segutzer zutuna,
Iguztiko Athina Gazohare laudarat,
Kiloga derriak zeliduan lurrerat.

Ondoreño ziozozko guizonea,
Laborari uasuen itxuran epuinak:
Laudetan hauster zuen etxeko bethi bat,
Kandil hopi bat belse munguraz bezentzak.

Jinguria den muthik, zango bat orribitze,
Etxe berzegi zangoa etxet gabe deude:
Sleibhan lekhaagatza pampas lehiairi,
Eman arte argiak hamar bat umeri.

Muthilar, lehia yoz, lau de erakuster,
Bera ujig egabek deuseke epuketue;
Zango bat orribitze etxe berzegi segutzer,
Joan dela lamerat dio tarrypatan.

Azki unne earia dute oinhalatzar,
Iparabereen etxuz doke hiratza
Krausztarien bildu yendile oriarat,
Egun hiratza astunz betan muntzatzenat.
Izen Guistimao eta berze asco laborari.

Kartapen ematean Christoe Olzari,
Nekhazalea non hautela gaudari,
Laborarie iugten morthnae hizkina,
Lehen laborariatu. Sar Odei comentatu.

Motxi ester ikhali guizon Garbarrorai
Aitzgar, arra orez, biki landaorai.
Azpian karlomanca laudintzar eparrí
Kodar man Normana juerlatet egori.

Berezia zire dully hainitz gauzetao,
Yehuri quehina zure hantza;
Orehamur urria han zure ikustea,
Egini hautal aritz Yulari emater.

Otzukuen trahorie gasua goberri:
Mamurri edatela gauzia on hori!
Hirte aina lugie lehio erresumare,
Aitxaraziz elqueae, nola bere anai.

Sleburiz begarrene, querlari handiae,
Utzi dute lorenatzat aitior Bereziar,
Datu zure hametz lur, errekai erukatu,
Muntzari hiratza Laztorrala Gureta.

Lurra zela, zoen, bici itzuria,
Eta berze guziaz, gerichestera!

Amaio hoberenak lur ondua die,
Koegabe, eri hante Galio deuter.
Zuhameee etxoa behar ferdatzeko,
Katalatu hiratza, gole arputzkoz:
Inguineo joceraino, utzi laborantza,
Cortegia de erresumae arimaen erratza.

Itzizes eunendua die hoberenak,
Koeki batzarrakozte egun desunenak;
Koeki esterrak die, lagun edo mauti
Crestumai bietzak, urraunduz nahati.

Gatzgar laborantza, era inguinario
Gatzetako Gurutzeo uholgo maulak:
Ezda chikiti opioa Akario querthatzan,
Yauaz Tambo erroa uspiala beldatzen.
Crestumai dorrenak yari inguinutak,
Edo sora labhita erregio lanetan,
Purrai utzi dekalde, denbora laburrez,
Ihurri izan die larriki uizarrez.

Aho berthutak hobit die inguinak,
Bilbuiatu lagorat mahaistur buruak:
Miritau Cadizko harre erurineak,
Estak gabe lehio leonoi garbionak.

Iloak erabakie euskariz hiratzen,
Santze dute itzuna beguentzat gatzetan:
Alakatzen du bestean ozatas udarra,
Miren traungatzan arimur guinharra.
Zaunikela.

Aitxar denean bildu lehioi harmetako,

Quehunae goberri diri hantutau :
Guti Elio dute hainutzee hantau,
Ezdua saka tiki bori bigorreran .
    Guri bokat uria mutxitzue ,
Sleak diri Peptie quehien apurtau ;
Nahiz aintz buru batz apshandura ,
Lobatu biltz ahal bezpico ardara .
    Aitza betzate berzia hiantz cocheras ,
Sekitutau zabal ahebat bigorrera ,
Chigarrera mocoa , bizar cocoteler ,
Bilboko itzurutau egun egin chutie !

Nekia txarreretxe amets gugietar ,
Chakarreretxe diri berrogei urtetar ,
Atxipar lepua bezain , zaharra larria ,
Beto edo lepua txurriaz daurthua .

Urtuak dire , iraungia , edo flock duri ,
Dade or eta edan doreta igueri !
    Ez ez uholiz ahatxa laueo guizonea ,
Nahiz uholiz betzute titzatz sarrionau .
    Bertzebas ibarreko zaldutze dohazte ,
Eda zuen arroba bejuria trufatzue ,
Zarru betxaranetan eda ahatkerie ,
Guztua gziej eda uholiz ahatxparie .

Serafo de baba guizonea estutue ,
Bem ez errectura , ^{ez gurekin mentua} befrutua :
Haber trufatzale azkun den Orromau ,
Enekuak balaia guizonea Arimanau .

Laborari guti da ezaun lohirie ,

Hori carrikatzegi horiaz sili dicitaria ;
Egun uholiz oso , ^{ezde} laborari
Eman ejate duen gachtagui bideri .
    Edu uholiz errauer , guizonea yahia ,
Utxatz mahaimau bethi olozia ,
Koriatz betzkele berzia handiago ,
Non eden gipintz geophutze gorago .
    Kartzea dute landetan zendea yanaria ,
Eman gate aldean lagun ur garia ;
Sekitate yater gauza borotzale bezala ,
Mielhunka maniari berehiz achara .
    Ezdiri jostegian ahatke izaten ,
Yallasei bejui on ~~ez~~ diote egutu :
Hori lukeko goraki zintzut trufatzue ,
Itxasiz hozkiatuak duseri lotzeo .
    Ezde neurtzen guizor bigorreroa edan ,
Edo urez papata istatunen edan :
Hori uste dunaik buruan esas du ,
Bihabatze hastero behar haudi Gader !
    Bego laboraria .

Edut apalatu nahi uholiz biraia ,
Distiaraz bezate erregea albia ,
Egun hainutz eypantu ezteta dunaik ,
Ezpete hano eil berga dabilkanae .
    Iaunee eman botzate oro heraututau ,
Zamazik dabilzale airez guizquinetar ;
Merimau erosten izan biza metata ,

Dekanta ere bega notaria'sta.

Bisumara beharra bida erakusten,
Agor bitez yuduare motza no husten,
Kotiko lauguiskar apfarin bega begur,
Antas erabai antze leguntzeo egur.

Gaua mukiaidin, aberats, gurtari guziaz,
Gorresian, milia, apiez, notaria,
Iarraren Oinarri Diri harrizun Egozal,
Beraiz harrizun agur deztatela.

Ez naiz hekin aldatzen nitzaz imhatzen,
Daimurri egundako errea moneno!

Maiso eta lurrak Gatzian diezlarie,
Ez daber hauri nihon gurao khoroi.

Gainean eman Dira Gizen inguru,
Dute behar litzke lurruko ainguru :
Etxeloketorek haitz txonutaraino
Hiri hidatzeko Date, harras dei autentico.

Colegial batzuk nitzaz belhaunitatea,
Eta belhaunitatea guziaz agurtea,
Oso mizte egundio horretarako goberua,
Emaniz ainguruan lehiaoz birunda.

Lekharaz nitzake hidatz txunputa,
Mikatay goratu litiz egun enta,
Apsheraz agurzerat guzian goberua,
Cesarun nahiak Gaino lurrusoa.
Notari lanak.

Sartu ninen, haurren, ana en gain,

Behar zinuen esne notariak emane :

Notariak datuen arrautza akuntza,
Zure liburutzar zuena ikintza.

Hekim alabak zuen ermita beharre,
En goiz aldeko lotu atxarrir oduo ;
Behar zuen er lurrak berria arrautza,
Soa atxiric gabaz atertan baglatu.

Harrizun gazabilan, atxiz berrie larrak,
Arrautza beharre zuen mirea, Carraskidatik mirea :
Eriak, hekin esne danuz pochoki,
Aide egun duane biezan luguzki.

Kamian yeude hazcarre, zuen unguitzetan,
Goizik bildi litzite gatzgar bezurretan :
Jurm date amentzar bici estas zera,
Koizatzen autetarie labuguzti beruna.

Gaua handiau, hiritan baduzue lehorr,
Zure etxe derbez egutien da aitior,
Ondoko hekin Garmian higatzea bici,
Meldurra ere hetarri ez ditzehi iei.

Ezkinaez harri Dira, zur oriez gaubarrak,
Ezinudite ezerorat han oro Segurak.
Nori bada dugue zor zuen lehorrak,
Etxena etxorkite den begain ederra ?

Aleuditik yautsi Dira harriak uzkuekin,
Igianez zabitzaile intzirin minikin,
Igianetzan hotzla muketa lehorrak,
Biarak ere Doican gaitzelak leiratze.

Ez diri haitzak ere Lekharrak ethorrak,

gerdi etzukhie ditzelk echarie,
Laborarie datz lauzkata horre,
Merkim edosaz dute lehorree ore!.

Batzin baba hiritan pataio ederriz,
Zuhazetan erurat omen abarri,
Izkabak mihor belbas bate, ez errekien,
Gozamen bozzi dire sari hamaz nekher.

Seria da yaumentzat curitzon barter,
Ur hogei ikustea zuhaztutan eber,
Luz gaindi hezka, zelhaia sorotan,
Brazza, ustain emiale, idure eistori.

Iñloria gati bado orain buetx,
Gazgariena huten ingurune zola:
Gutha atzelbuetan galtzat aizkao
Mizrat zaramaztan ugardun hezkae.

Laborarie zugton errekai garbita,
Eliketan usteltzeta ura beguirete,
Equi hizketa lauda oai aberatsae,
Aphamduas lugazan lerroko labatas.

Lehen herri betza hikket zen tokian,
Atxepuina fortzua da oai arraioien,
Guztienek gozatz eabeasa laueo,
Equi ez ahalko horren errateo.

Ajuz gugne, ajuz laborariere,
Aken betzeg hikorez erregue hiziere,
Jendiz Estazioen biltzate hundetzen,
Albarene norbat han ditutze galdeztzen.

Iñlurri in gugne hutan hasten dire,

Zorrigaitz edoreini, ahauruz badrie!
Mehi lukez mahaia hiritarozgauzera,
Urtean lauda bide uztatu guizonee.

Etsa ahanke behar, azken deuboretan,
Yende handi gugia zela ikharetan,
Ereumana hori Gurutze galdua,
Siletsa uzkazale egen horatao.

Laborariak sira zuhurti yobata,
Merkim Goize riturak horiak flickata,
Kontatzen ikertzeko nauti zuhurrua,
Bereziz biltzarraten omurgarbiuna.

Aitza, laborarie, altxo bura gora,
Zen hozpetat bado izarrak ibidira,
Erputz han hedoie goibelei hedatzue,
Oraiatue chutzea zaiskotz ilkitzen.

Si hitz artetzi.

Jehilie bezala naij munitzo hundetarrei,
La diten hizquinigarri agur hiritarrei:
Ekon zen landatiar ungi ikustia,
Hamian gati zahien zer zen yelosia.

Izen hamitz errotzear zirenez gorago,
Kontzatu bizi jabe uztroz gaihiko:
Bekhazki die atzo, deubora beritau,
Mardutzen dirin astiz herruinha goreton.

Idari da batzuetan goide dabilkanae,
Ez ditzelketa yasan Chapela dastenae:
Guri dantute eker, aderagten dute,

Balini bizi guriaz yamer Cadiztarrat.

Qure odoiez dire hekin eitzia,

Gu jabe, horriaco bizeke guzia;

Diez edate egutien, eta dire guizet,

Chupatzar ikhastiac picanico guizet.

Maham in eta bestae ditute berotzat,

Hechin cubarrac egtaiz bizeke qaregat,

ebetik dire asean, qui lehia barurac,

Hezter behar hizan eta erreueurac!

Qui luguz orotaroit bicia hedatzet,

Eta noz gaitute onistun eztatzet,

Behartean zaizkigu ethoritzun asurka,

Laster beparatzeko bidetan zelbidea.

Guzhi da laborari mintzatzear hola,

Geuri Chapeldunak etai diturtela:

Buruaduna eradehi hekin Nekkuen Corri,

Ezaioite zuhurra uhoiz tribes zarri.

Behar diri horrunak mundu zabal hantzan,

Ez ditzake guzia hola Barantean,

Etxeak behar dire, nota sondeore,

Hasta ere uztetan guizoen gorrikoak.

Argazia dientzun dute esne edates,

Yagunisce egutien eopustail urio,

Solabuen herriko etxeko urruñetan,

Gaiakari errea aiphegee ihartzen.

Aberatsari ralo lana ematea,

Pratueri biderken gauegi egutiea,

Katzen baliatzeko onda ikhazkinha,

Hala uola pertzenzar elumini haratza.

Larotzera behar dire goile uztatzeko,

Olatiarra berri, ingudi gorriko;

Hezteret dei yakunak gauegi almatuetan,

Astea unqui badute beka inquinutuan.

Guizonek Galibamako lor dute egin?

Ez ditzake arropak laudetan eragin.

Hizkia de norbaet zora, ibiliq zucutki,

Eta uola nahi da Emeude artikiri:

Zucutki hizkia bida, ehetar da ixtilda,

Santegia bide ornean harrizko hizkia jasotzen da;

Gaiakiri biltze bida ehetar gusaria,

Etxeak Kurrinko hizkina argia.

Etxeak uhor izan lagunek beharrait,

Barakotxa bidehak eue bidez joate,

Etxeak ala-baigen gora izanean,

Orrietaz bidehak berriko bidez minean

Hizkia gurria dei guizoen yeloskorra,

Alboko dohoretzat ihusu ikelborra.

Namio ona erantz uhor gaiakiri nahi,

Guizien ma datu ierinea baki.

Barakotxa de uor uahi herria eztia,

Etxeak berriko eufrazio hizkia:

Barakotxa zelbat biciak errakhi eadire,

Haubat hizkia hekin, yatzan behar dire.

Etxeak harmadeko goyphrago maitozan,

Etxeak arrauak odoiez qaritzetan,

Laborari erre, bikiak ayphatia.

Beiratzen hizketa, urez dehatua.

Erretoha begatza ore aithor eginetar,
Iñgurua yson dela laudan Ointzerat,
Katin laue dienta zabalik gabea,
Ointzi pertibilenie, uchhaze Edean.

Hizketa etxean begotz agura lauen,
Egoz gate antziz tzelb astetari:
Ez da uhor surzean Choithi ategoz,
Yan Oitor da Lekharrer lauen epaitzea.
Mai iker da goberna hizketa ibitzea,
Nola, lurrak zapatuz, trunco higatzea:
Epidurke galerae golden hilketan,
Gigitxari barrage-hirtoz bestetan.

Etxan, labororia, zeharren begazala:
Alta dupe yaunen yaun nobret behor del,
Ga egungoak ore uhor arputzear,
Ongi bega Lekharrer lan araldean.

Mundu horriena.

Laborantzen aktzi da erran diruentan,
Bainan erraila bista, laudaco Edetan,
Aldizkari dienta gogiz quehuinean,
Ez ezaugun ore atxugun chumerae,
Nahi dute eran laborari maitzi,
Ez deunek lehengitzen hirtoaren biteri:
Arautzera lehioz artorren artean,
Fariunak mezuinei urezko alkutian.
Eita hor edo humar biotzun aisean,

ehadatzaz nahi gabe migardunie:
Jainku euan badu, primuzaz uhor,
Etxe edo lauda bat, ihurria yari;
Egun bega ameabide astaren tokian,
Yson gabe uhorat urez gutxienean:
Uhan eta sagardi, arbaskun laue,
Landa hekin icerdiz guicentu dirneen,
Epidurko dorro horie, garaian mahatzae,
Ez dituztene uhoriz beharki hizketa.
Korizo elkarra.

Panetzi bici ziren laborari bia,
Etxerrekin hizketa haurdunie aia,
Ezisten ekharri dentsore goitizten,
Batasunak iziltzun batean gozatzen.
Ore berrian ere abantxan hizketa laue,
Zelte-eta ikiz estali etxolan,
Ila, larru, capusail, amanz lehurdi,
Harantzat halere ez totza gau handi.

Zioa oihorra chata, gatzia lauderrekini,
Bazituztan gaudiak yartzeo berzetzki,
Jupuru er ienbaiz gober, hantzu Laski,
Aire Segu, Dittai, Iñberri, jupuhelakiz.

Edukes ez etxal tekhaki gurutzari,
Urene txotun behar chaharr alangarizie,
Aherbera bici ziren, azur guti hizketa,
Ustain gatzes Laskas batzitzuen haziak.

Chirimbolak zituen Goiz albiz teku,

• Galere eibaltzuen tokiz gaubiate.
• Nahiz beharra hutsa dorrig alorren,
Egitasun guinian gatz its bidorrer.
• Arrito, une, amigarrar, begutzen mende,
Bauskide gutxin da ekaitzen holako,
Bazus mair ohamuna ze zu egaitzen,
Gan-dan letoñari yaste erabaltzuten.
• Gau batz ilharria charrañ zetari,
Koak zireñ bolader, ohean yarriri;
• Zireñ lagea den gata, batea de errazia,
• Iñukat amotzi dureñ bidea emate!
• Nahiz ikurr amotzar majeñi quezurraz,
Kuna bat Nafarroa epuine alarras;
• zer hedadura duteen, ohoi erradaztu,
• Iñaki berdin iñahurtzia Errantza badugu.
• Iñezar goian eta atzo arrastear,
• Mai Iñuan garañ chazeare,
• Planitzan Asturias goldoen munitzela,
• Amerikas urriç egarri mudea.
• Kelle horren oiharrera lotue hantzaene,
Pezdez horiar aguerzene harroba urezco!
• Eguna dat Cen Seguidan ugiox goodea,
• Pasaian hizkiztegi dukan mendea.
• Iñan lan gabe egia nihor biatzerie,
Eguin dudan tinaq dat bikoiga Zaurriburua;
• Zireñ da une loa, goian desentzua
• Egoa ni begi gaixki nihongo zauntha.
• Descarta hazi, do lagunen errazia,

• Guzgurra dae amotia, Cimae dat egiazen:
• Koira amotzae Bideko Urtza lepidarie,
• Ochela eina batzuk ~~lakarrera~~ ^{rotoekoa} hantza!
• Ni Bider neaguna dae hiru joltsari,
• Zukur Caduc bokalei Gerritz joltsari,
• Seguragoa Oñati mukhygo gata,
• Ezker amotzario leitzeg den hantza.
• Mordia jatei yean leu ikustetar hiru,
Acharraez eman zireñ yaun bat atxuidarie.
• Kura jauzi Seguragoa ibi, ehez guttare,
• Nohatua Etxea arantz emater ahetzeta!
• Sorkun egun iñar lojan orotzari,
Tzokha Oñatia hil zireñ leitzeg astekarrie!
• Berez Batzue Nafarroa, artxonee hantza,
• Iñautzian atxemami, tiz utzi kila!
• Nor Nairrungo!

• Beharie handinare Eddie hirian,
Kerritarra batutzaiz mih Carratetar,
Salvare Artxane, Erratzko gozo,
• Kintzat guehinei ez horie Anduria.
• Kintzat guehinei Eddie haubat Descausuki,
Kramitz Atxekin arne Iñazuri hibela;
Cimie guehilego hirian Oñatio,
Obraian Etxe hizkiztegi.
• Albatzaz badoñ egiaz Legazpi,
Lire molle ditigat uag Larrea hirua;
Egoa Edo Iñurri epuizagoa denei,

Orai eta querid hartzen egunen.

Etxea en lehintzgar iste behar igau
Atsegunen leirela hizte gailurrizgar :
Bilbao eta ahalke ondore zarratze,
Purgatorio kreehar, bideo arnitzeo !

Egitiketa deus euri osoa erosten,
Egun hirig zapta libor da iauritan.
Murrat biitzera edo zubikurutzat,
Adinadunak nahi berria buruengat.

Ahautsi nahi osoa Etxarreria horretan
Deubira bisganatz, nola gueroocoa :
Egun ber biitzego etorritasuna,
Plazzeroko opakoa itxura batzen !

Ispum ditzue date laran zoriono,
Izen den akazterra Derrauari edana.
Etolores atsegunen de oihun edaria,
Austriarramoa Erritz, Cazcarri yoria.

Orreko maita carrikim hizte egotera,
Alamanen atzarriz amots egiutea ;
Auguetzen euri de urraca arintzen,
Fransesa hala hala dantzaez antzen !

Ketxe duenaren lehia harrosgatua,
Galde handiagora Etxegean osoa.
Eguiz, ega-zuhin zorion osori,
Gido-uhin lehioz bet egari gabentz.

Getxi bere landez gude hiztarrak,
Etxatzgar Arima gizuna leherria ;
Agurri apabellua laster da imbaraztu,
Hartzen lehia zorion duna aurkitzten.

Guti da asti gora, goieta deniaz gorago,
Igaua lehia zelotico ugari mehago ;
Behar behar Etxegea agurro daga,
Berrehala Etxege haster astika.

Matxuen bakarren eronteo asti
Korragoan ikatza yauntzi Gai hobeki ;
Istalek berri gizatek yatzu bere hotsa,
Otsiki dantza haustan quezur hotsa.

Gora yarien dire ero berdurrean,
Sukhesteri gatzetx hauzo agurraen,
Etxebotzgar Etxe arra da goitza egutzen,
Eta heini gatzetan gibel da egotza.

Hoz dita herian matx gauhienei,
Ketxu Etxarreria zais zortzen azkenie,
Zortzaria ero mitioz ez antza,
Grabazioa di eparri berraizan.

Gastaria ditzelenet erthuri gizian,
Atsegunenek basketxo bere gatiziak,
Atxurri Guruan osoa lagun entzadura,
Gatz gizien Etxegean basitxorrada.

Iñundura zainte Arinaz gabetzan,
Ixtu ziem nihor has txalao arintzen,
Cazcarri gizki gurra uurrean dani,
Mintzak dozunen besta gliderreri.

Sikimieci darrainole, duri heinei,
Korabel etxozko zoroz, letoz goredet,
Zorrebak ditzela maiti lepuminae,
Sasazti, Cesarka, hiri zorionez.

Mirriari gata de nigar lugatzen,
Gozioz lehuna de etxai arratzue;
Baldakite gaskorrak istura on hartzen,
Oñazuren dantza ezkutua egotzen.

Ertzera dura beldunian gusiau apurka,
Aldhi bunea, oro biko aliketa.
Zurrue mugarritan gain bat oihuy zagon :
Esim bado hain hurbil behor hain egor.

Eugenadore bat ina yari germeane,
Etau hura ina jora galde zuenca :
Bestelakoan zaintzak muthiel Etxalduenak,
Kurritan uretarau Cantabrian datuen :
Estenial.

Akastur, Akhamare, Ahuri betan,
Etxtar dantzaire dire orotau,
Guziz dantzaon.
Bee aia dute Protestantetan,
Ispur aiztan,
Jto bii Etxalduaren sagina hutan !

Kontzari barna gorra dena kidatzen,
Oitzialde dantzaez eza mehatzen,
Charria chay pagau,
Ciztiziere Gaitute elge guineungen;
Nehor Gaiturzue,
Ispur dantzailea bii Gaiturzue.
Antzesta Gaitate Gaiturzue,
Schen Comunione bat egaitzeo,
Zen hartzeo;

Guinintza dientz adiazteo,
Ej judaico ;
Eldgean dire Gaitute estabatza !
Krauso yendu chehea Behar ikati,
Kraintzak! Gaituteko gaini ihesi,
Zen den itxusi !
Ghabibetuan letoz bigerry zati,
Ciztina nauki,
Galza eibitzae yari baytan gabasi.
Otha begin hia aithorra hari,
Migarrean emana egilea chara,
Soizoen hori !
Karm aldean eder basie Gaitaria;
Herriz gauzeri,
je sohase hotski Etxenikiai !
Mihisterio lastariae ej estatgeko,
Cigtu Gaitar merkia eurtxien Garneko,
Ghi Gardieu,
Ole albare dena tropu tzarruze,
Aherre begusio,
Otiphandura ederra Gaita gulaue !
Ezqui ere usteke Etxenik erdian,
Ej Asturian emazte bat khilo gurrian,
Dica guzian;
Nahiz Leitarra datuen larra gorrian,
Nepa Oñizue,
Korria den aude dieren edal herriau !
Emaztea notao, Sonthar halau,
Aherri handiena lan orotau,

Sakatxipas,

Ere bere horzgar gueku husteo,

Oikina iparco,

Allegiz harrabekit etain txarrero.

Sakhal lagterae berri chasteroak,

Korriko haurrigot, etxetx haurrea,

Aldhi leonera,

Saipe hiru harroka Amatakorra;

Gaika zohkera,

Eztautari guerri partitzeara.

Sakau kartu eta haize gracia!

Carran eta olerka solas gurzia,

Oi der bidea!

Buraseo chikitxi erakutsia,

Pesta hacia,

Iñaki gabekaria ore Maria!

Askeirotz atzi pate Easkin herria,

Gusakoarenei ier den horria,

Casta negua!

Nekatzegi ubieta gueldi gueldia,

Falso iuria,

Amarru aso duen animalkia.

Emaztean handore, atze otxean,

Bihatzera le otxi berri dorretan,

Jakkar artetan,

He leiro batxtoetan itzalabitora,

Behatz kisketan,

Urria betxi lodi batzuk haurtan berri gorutan

Hiria iguzkia gizelketa.

Hiria badante mendebale lanet,

Atxutaren begnia etxera duketenak:

Karraka zabal, arriz arrixan botilez,

Den laurden bidaien zuzendua ikaz.

Berinagzoak ere badie gainetik,

Beharrez ihesetzen urien miretak,

Kon drie, echer etxuin, begui arriagari,

Elkarquinuen auzetan uretako harri -

Argo耶 eta yozai hautotuak,

Kortzen hirrikatzeko guianophaudak;

Uhoi etxil gatzes, patais ederak,

Ixtal gatzianez eta inhatzegi abarrek.

Etxeak jantegia, urtean jariak,

Jeudak edo bigi arribak arrixan,

Zaiman distakure goibelen Gattarte,

Nahi zabeak yendu aldean ditarak.

Jaunee datela yaten soberun gaugaztei,

Goska bira zapo berinen artetik,

Menzur eta larrea elkhari yostak,

Motxegi horretz, sabel huts, Ciztagorri erriak.

Itxulararten datu begineak gainetik,

Nola ardi eriae bere igurratik:

Kraizean ibilhildi otxi bat begize,

Luzi beltz eztas Otxi eguzkak.

Jaunee porphytzak bida etxalde neguak,

Bi horretan lauderra bultzen infurriatuad.

en uideron a die harun gudan píster,
Ezpata mainei deusei obretter.
Bauian ~~honda~~^{lazaro} hereté belagia,
Peraliz elurraan ebi etxal,
Alde da leharkin etxal etxal,
Kotz hauianen beretxaz, horiaz sarraakad.
Heretat Eada ee Nola eta yano,
e Nola itxka orai guiger lehorraketa?
Korriar uiri zaixit dutea duri
Buru urrunen guiger, sabel oso zuari.
Ela laudetan hiru gaitz

Urea baino hobe dugu olatuna,
Kura da mundu hantza lehen entasuna:
Eida bida hirian hautatuz izaten,
Korriko gaitz irudia lehiku zintzatu.
Kan die aho galdu begi nido gozo.
Hoztutako ez ikotz edole itzurri,
Haukar equi suhotzi, mintxar bulhar antxi,
Espain hoto, hattu nafarri, hainzabeko matxel.
Natque haria bate bere gurutzea,
Etxarraskoz ezin zistun haria oihazea;
Etxaie batzuetan berriak eritzear,
Galdez daude orroaz erupata zorrotxea.
Eibadute berriñaz gaindien heldua,
Buruña saltzoraz bilhetzen batza!
Aitza leyo urrikate etxalde hirian,
Mira biga ohea Gauazka oso zohiketan....

Li bide lar hor haurue oso ikustea,
Zer duten akatzizie minaz, yasauteo...

Egilea muntzatu Etxar gorriztu zahaitzatu,
Guerilitas Larreki, chorei Gorratz...

Hore gabe die haukor gatz arraialaparri,
Arrazak ere uitxizun haukor iagazti,
Egon baita bihardunen urrunarazteo,
Eta uortzen ilunen lekku galdezeo.

Aiton gaitzak Gadiet ondoe elementar,
Mendeez egin hunduad oso gaskatutau;
Korriko ez litzke hantza gilhatua,
Etxebizie ahaurien gaitz eguztatuak.

Korriko muruketza gurri lotia,
Korri egutau Otxatz eiziko jindia;
Korri badute, noiz uahi gaitz oso bayeari,
Korri zais quekumea labbet zotzari.

Otxatzaria, pizone.

airaz lehunjo maiarragewa...

1. Mutilungori berotzari,

2. Ali aia hari delari;

3. Galgar maiz behitari;

Laboraria, Chirita merkeri,

Lauig gora trufatari,

Irritxoz Gato bethori,

Bizi da mihi gabetari,

Eida oso hurrutare.

Korri ere bida eintzurra,

Irestas ez hizcarra,

inguru hagun edera.

Kilincan de Baula - Mendarra,

usunay sellan elkarre,

Artzne gaphondra beharra,

Azcoeta Curra Curra,

Akuntzen bere

etxatxarrean gaindura.

Ondean chusiz errri

lupui yala zigazki,

ez inupi etxetzi, ez yarriz,

Etxerra de Yaino yauñoi,

Torraziz labonari,

Arisko dute yauñoi,

Gaius ehura, zopare ere;

Enaile hizkina gañari.

Korritas ikuspena.

Landaiarrenat da Cenu gain hedatzue,

Iganez dute arrai distatzen;

Edu ebe lehorri beñui trakatzen,

Nola han tokio betzitz eñu epetew.

Gauza chumearrie guizonari lauac,

Igortzuan eguriaz meudi hedadunue;

Pastore eruketa Galo oihana,

Larriz larriz lehorrera Gaze oñuma.

Kezastuen chigutia eñu den maitagarri!

Migae ere saltza zuber arusparr!

Ithurria dorron de garbi harrocarie,

Sorropita dorri buse kepalen.

Ez date dute urinez guicutzen Etxetan,

Etxar arte etxerat paper garbitan;

Etxer etxetzi die yateko fugiaz,

Bilba etxuetan yateko guerecie.

Atxegun, ikusti ahuntzak munditan,

Nikor egun horizca itxeten tartetan;

Etxariek multxina, Etxotzak martxean,

Jotzepetzi amei esne harrazpacau.

Hadire haitz argiak nahi yauregi,

Chirrijae ore date arantzak arpegui,

Sigarrak dirarite albare handiak,

Txarrak ditutela bestako argiak.

Ibez leie haizeak ferrea hedatzue,

Urrunenat astean on duela bolatzen:

Korriak ikohoz txarree egotzun batada,

Korregoli atxelie, fortoa die mordetza!

Ier borcaris elguez elhurrak urtzean,

Mendi surrua oro arrapo partzean!

Hastor guiaz die berduran etxatzen,

Kostiala chun leiezko apaintzen.

Idaz, sagarr, uhatz, merrekia, arauak,

Etxeketan elizaurreak, munditan gatzamak,

Churi joxi, horitz, adarrak altzira,

Kelua die orzoret, kasi bat banogea.

Adinenduz begala, harribituz etxetzi,

Ematerri estanura buren apalatzei,

Saboraria date horiaz batetzen,

Korritz ere lanerat elariz gontzidatzue.

Iñangarrez berriean artzear kostea,
 Kuru hozpilakurri guerriko hozkera,
 Eki puntua hartz eriaz ahozten,
 Ondi edoñi Curue bigarru hozkera.
 Ez da gizonra lana arratiakor hozkera,
 Autzigeri haukien hozkera hozkera :
 Oinan leitzu Curue lizun leitzu,
 Etoi behatzeko Cargatu arpoia.
 - Iñaki de mabihala nire indarra baitzuken,
 Eta ezberdago, atzel Gatzetxen =
 Oguise gainean de ahozten Curue,
 Artzalean bezoala, erabatzen pista.
 Lurain bezoala, dabel hainz buruetan,
 Bequea hozkera Curue Dauduetan :
 Landetan hozkera Curue den aita,
 Nola ez prezeta haingo gauza distinakoa? ^
 Deuse eguna gizonra hozkera aruntzen,
 Lopetatik landetan hederakuntsetzen,
 Korn gaindiz bezerio, gauzten bishoperor,
 Etzalduene leozten eantza eguzkerat,
 Eto. Gizon edoztea.

Kostea minu guibel, hozkoi eguna haurtan,
 Cizunek ez daberri hozkera urratzen :
 Etoke gizonia bedi ozi bezeria,
 Itxusiz tutehileku Behar zuen zaria.
 Equina uintzen nola batzuen egipata,
 Kosteari ozkutzen halaue lepozta;

Debue zehar izubitea quebelan zea,
 Kortegaten marebilakor hozkera arrea.
 Itzelpenak dura, haurtxoa, hizketa iheska ;
 Agur roque, agur, osaba matxa,
 Gurasine eguzkeri hozkera berrenak,
 Uppalakor nonbatiko hizkatzaren zuena.
 Cotorico curauz lemea gizonra,
 Egun mitzirinetikoa deus eguna equina,
 Non gugia berrikoi idor ibiltzegoe,
 Non begiak eguna ilunakorti partzeo? ^
 Ez badu, etxeko hizkor fichti eta fichto,
 Aditzak der ditzakur eguna hauren besta :
 Eza der ueretako, eza ~~betetako~~,
 Gauzegaten beharrera deuseen eguzkerak!
 Neskak

Neskak horrek ez baita hurbil multzilei,
 Hor dabelo nazi nahi, aitzen iñihie,
 Nequin iñebalik,
 Eian labukene nihon besta ubeki,
 Musu goibeki,
 Kostea gartzia goikoreko hegalei !
 Nafariek dator multzilei kostean hartzen,
 Bere alboan ere albiz gozaten,
 Kostea besarcatzan,
 Ez dator ebakunde ez arinak lotzen,
 Aldeak cibillatzan,
 Ez dauen arteriaño Gaskartzei Geltzen !

Emarte uajua

Emarte alferra da Tresna gaucho,
Ela bilduren urez datuoa,
forri ordea ;
goitz luke hartzatzi gauzi ondoa,
Arno gochoa.
Bihotzgar bakoia pitztu horrea.
Umaea ugten ditz cikin yariar,
Jopharditza atxorra tista horiar,
Ishalterion !
Belhauri buruaz ere pustak gaindar,
Biotz cizan,
Capheko zangaleton eale erlicio .
Bera da Saniccoa arzio basetan,
Kor hemenca Sorac mukha bildutua,
Ponta larrian ;
Makura hirautua, argai mukhatua,
e dur laubutua,
San Limer egun pabe Christietan !

Cucuoa

Isteko zare mukho atze zaharra ?
Isteko duzu mitze haurrak bihurra ?
ier lo makharra !
Egur ikuti hoin uztu amarrak haurra,
Nahiz bigazta
Egur anaitasun atzi zaharra.

Emazunica, norbitz deituta naitz,
Iure eguz eguna debane naitz,

Sua iutut.

Azkinzar egua ere uhan egote,
Chucatu arte,

Ur benedicatio etxeko gazaite .

Kor datil gatzketean bere elhina,
Egiphardeita buruzak maiz hebatua,
Kuna geldua,

Alarrapaka berri orriz zaila bildua,
Moldatutua,

Bihotz arte gugia egatutua.

Elur mela bildua hori hartzear,
Etxetxe hizkago uhor aizpau,
Buru hartzear .

Egun astmatua day gau etxotzear,
Gia kitzear,

ier dozimene hizkien in sorgatzen .

Hia etxeko batut, haurrez, jachtoa,
Arioi ere Iruena bere saltoz,
jorring morra !

Makharreko egitate haren giza,
Ez ditzear,

Nire erran zain laggarri den cucuoa !

Izpatamako

Mailua hartz eta herriard zego,
Beldur gabe belhauria, alkhi kilea,
Nikoi, ekhakoa ,

Sagratamieko heri da + intzirinaca,
Bortxan lugaz,

Etxetan dabilera diki nata.

Lahatzan ahal bader zota ixtarra,

Aho betiz garbitaz maliki lara,

Erakor Erakorra,

Ixtzaga buka artx Gardia eginparra,

Pontua lerra,

Nikoa behar de izan ixtza itxara?

Kare aile du bako di liberaco,

Etxeque ez dabilera, den bezala,

Gorriez haleo.

Equina Duri du harki gothicu,

Zota lodiwo,

Rise eta oihstan ez ixtzeo!

Marta Iñaki.

Marta ikintzibidea lehen salaka,
Ehobide uholb has hari mosaica,

Ez astikoa.

Laster luke bi hitzeta potingo aldia;

On eozinea,

Ixtza itxarreko, miki lehun ixtza!

Ixtzeta da batz, ichil ichile,

Gauzaber itxurra gurethetzen dela:

Ohor hile!

Nikoa ez behar yakin Dena eozile,

Di sei egileta!

Guztioi bat banatzen mintzora hola!

Culhagoni.

Culhagoni ate du zerbaisto dela,

Eto, estore Gurutz, bidez dohala

Olo guibela,

Sakur puso bigarra zamaz duela,

Segun elabelas

Irratsa gatzainatz, gaunca bezala.

Sakhesteti Dario elate lotia,

Zota gabea orain horretz aldia,

Gorbi gardia;

Ahi gabea uheriz edo gorria,

Edui bidea,

Costa ez ibiltzaitzile izan hauria?

Eustegain Martinko

Martinko zakharie badu omen dorrie,

Izaue uholz ematen hari zakharrie,

Aleko aferrie,

Nahiz erdura uholz erreka haurie,

Se loba txarrie,

Otoia ibiltz etzig haintzue guiderrie.

Gozte arrato dabil, gaudy iruna,

Mamia hezunetan artxoz equina,

Erreki diana,

Itxotekin trabatz gathar artzina,

Guzurra deua,

Ixtzatzean berandu zakhar arina.

Maijencan arimaz edu astola,
Aitzen zena akhate batz gogoko,
Nahia hala,
Koiztego otsauta bie aitzila;
Oho zuha
Aitza eta caraz guri ikila.
Gia.

Guztunari lajuna bis landau,
Emater atxal dio yau eta dan,
Lanu lepidau;
Kabak ez yozco, arrantz uda,
Gorantz binidau,
~~Aldeko~~ queiletzat saskal bilindau.
Goller herristatz, urratia nafu,
Iztarrak oidea hazi arrejui,
Egunea tamainazta pectatz unqui,
Baiteno munei,
Bere icordilla desafuientzen oquei.

Gueltia nahi lade den jutia,
Akitio Istaro du, den desfurena,
Maurae amara,
Nabarene galditzan goide dutena,
Orbuz equina,
Yozco eteguinaz hiri duena -
Bryzaki etxalera.

Nadine bere gaizan salbu natiar,

Guezur eta oihutan, handi estria,
Aitza behiae
Ezdielko izate uholiz eriaz;
Orbuz chorria,
Gordetzearre laster Carnacaria.
Nehor gure Galis Bryzaki yauna,
Surreo alurretan lehen lehina,
Ahorra duenak;
Ezaler lajuna bera apeztegi zuza,
Izena lejuna,
Nongo nahingoa den etxotzen hielo zaina.
Bhaldo dario bithi, multua gerri,
Lizpe youtusoen, egorre zarriz,
Eguinez hiriz,
Mahamerer Unan gaizetxikarriz;
Maititz egari,
Harras duenak bethiz neurriz.
Caritatgez suaz dota txedea,
Bilba hauyo azter, uola abrera,
Koldi gendea;
Emater diotzate bere obrea,
Gacno gendea
Ez dezer aitza uhal gaben hieldea.
Bryzakien andreae Carrea Iaua,
Leuska eguz khechazten datzegunduenei,
Austarki Arua.
Ezaler menes da, neri datuak,
Egu edirainak,
Maita berri gaudie etxori deino.

Behariluz

San saunterau bat du eratxaima,
Sinez bide dotana, tirau errainma,
Ezpar hima;
Dibertimae itza erringimae,
Ulegim iminae,
Aho arrailatua berthau goanae.
Luzer detxelatz bi beharrak
Egialu matxi bailez ~~bi~~ harrak guiaz larriak
Sagot harrak haitz Harrak,
Parizun hiru altxak haurra-hirra,
Urgazgarria,
Duri berez igau dehain guiaz.
Beharrak lutzue do mireka zangraco,
Atxotan lehortua lotxa dehao,
Ez berztako,
Jotze hobe hizte bi saunterai,
Añfer hustuko
Akhan gabe erdetan arto zateo.
Inder parrizkak guiaz bizi astoa,
Zarrutaz erpaimentu oine zidea,
Mallio malloia;
Lida hala guiaz, handi gozoa,
Or gorritua,
Gia ijamie eri mezu Galioa.
Guiaz egin edia

E cedula Duri dabil yaun hori,
Bolagia

Bahere qui uliz bor zalgari

guadarram
Quibel aqurri;
Kaleiz huts behinaze egiaz gari,
Beko tokiri,
Socotan lantukadi intzimari.
Egun bade bater, duri hura,
Egile gopozagoa hari muturra,
Ikerak mokkora;
Kaleiz hiriz dego ikhustu gero,
Sagaz Gulgara,
Emanie argitarat hoko haurra!

Gauza miragarriak landetan.

Lantekiarren bade bethi hiri gaia,
Merkez bata bethi haugotao Gaia:
Castera bigarrerik Uliozan ganderak,
Pulera espatxak, Chayet txarrez buru.....
Egile, cantax dafota, Txurta gabea,
Sakaki eguztun guizmuru abea,
Guehienie landetan Oñati distitzen,
Orlariazko oroi Etxarri mintzagun.

Beltzar puntza chumenez behar da uguzki,
Korriga, italo, heloi, ura beretzi.
Landarei dotzale eman Etxar lurrak,
Kehunigat erraienta, dethpezen indarrak.
Miragarri da beltzar herrestan hezia,
Nota fago bedena, medine lilia;
Lida gutiagor erko churragoak,
Hazi etxalauari noco hedatziale.

Lahamua Cadia adar Gereziar;
Biez egdakazketa elkarra Duriar.
Mairi, oto itxura, batu ez hauzow,
Nahiz Iruuguzia jatorria lur Berio.
Ir ibaien maitatua daskartze arnoa,
Peleriaz lepoddian, totzki olio;
Aiquerzen da aldeko urdangorri, churi,
Garratz, esti, biltzeharan, nebar ebo hori.
Gorritzen da arrato, arama horitzan,
Ere aqezagaten gauittarren heztazan:
Duloren ondo atxa hisatzun Cadiz,
Laudatso itxura bethi berri ere.

Eguia gorri ilhaundia uinedtan,
Eba haitzau, dei aipuntza begintzare,
Zabalzuetako letole guski eriei
Porto senior khatzu, maitza beguni.
Egellanua, negalo purpuraq epurina,
Bilhatzue lu, naz uahi, egoa uredua,
Gatiko handik, trufatu gainteoz,
Atxuenas baitue ubhanak bithioz.

Oilehoriz trianon belasae Cadiz,
Arribalzua berruntza altzatzan Cadiz;
Aiger begieta eugoz inquinatza laua,
Kibokingo dei ulitzer epurina!
Ej baitzitza gaixa zaharrak hirian,
Zaharrago altzau leteria herriak:
Ithurria harroean date iraungend,
Ezizteke hain zahar Parisko lehenia.

Maiatz barabiltzak hazi urezear,
Eironaz lehenago, zuri begieta;
Zaharlonia Gane lehia dei Alzortzun,
Edu arrau holca hauitz nahi eutzen.
Itxura horrigori, bira aberriena,
Ezterie herrialdekin epurten Oirena:
Eurregoa dei khardamiruetan,
Ean ez erantzuten erriko errotan laue ligantza.
Nahiz prezagene diez pertza guzonak,
Bergelazak ere manbi Zubiztuanak.
Ehargunia alhakue begieta Cadiz,
Izpyura aho hala horiez gartzera dei.

Ulitzeri baldintza euskaldeko obinak
Purpura, marraka uichikuntza gaunear,
Etxez egi epurten hezkia estalkiak,
Elo hezkia autzco arrakoa larenak.

Itxurak doblez eta capa zuberetanak,
Harrira horroq uipure gozphat astoriatzak.
Cadiz estalkia Ondarre Eruako,
Ikerzak erpata hute etxeko larrakoz.

Eguzi oiletzke haitz, solbadu begalo,
Zbilgau baldakite lauz orde negalo.
Zebraztean Urtaro, Cadobez aiztoak,
Jes lekku ondorene ureu erraikien.
Nafion solbadue bicia leizate,
Eguzi altziz horki Moren guibekita!
Zaldakite epurten lehor beharrero,
Yoinaren araberia, lur edo egezco.

Batzuen matxurra de ekobetza ophantzen,
Palo txorri zangoen berria baliatzen,
Jukoa bedrie leda derruna,
Zorrotz gabe, batzen, bethi on eguna.

Areatan da liztoriaz jauregia egutzen,
Jugunia guehiago uholde erakusten.
Ekuak baldatzea hartzan norturia.
Izena duen letoan on baldati eguna.

Gorritikoa gugice bishete Gara,
Etxea duen egutzen, iñadi arabera,
Koia bar, hauek gugizan hain amatzeko,
Oñaitzki gabe lepaz, batez bizi zegoen.

Izena nahi duen, non nahi, usteak eta asmatu
Maketen eguztorreko altzairu baldetan:
Guerlari, harpua, harpua, elizgai iluminu,
Alessandro, Oto, Perrault, Cherubini!

Oñani eder da Artzainaren aurrazen puntzen,
Ezin ez ikusita bar Pájaro de letan;
Narragio de Soina meuli ihurzuriz,
Ezin preztadu paco, hain lazzarri hiriz.
Mestien de Aise alepiz erechiniotear,
Ezetzatzen orkestra meubelak trumpetak;
Obalditzea estonia hiria-mirialak,
Luntzian borai dene ahotteri iztaleak.

Ez ditzake hortan hobia egutzen,
Gutxitz eta uria dutinae ematen:
Atsuna haukitasoa neñiz den guijonora,
Yainoaren hartzan da gugiztan gaima!

Sanguinen claria landetan.

Laboraria epa lehar urritari,
Etxea duela, aste luu dorpherei:
Guehinean begiak doite arnitzen,
Erregipekinei ditu oñiz gorratzan.

Gamizkar bidez hiru gero eraldi,
Bilgecarreko bala ere zama lantzen batzi,
Buruchea bilzalean hurbil dutea,
Kata gaina biltzen beharrik geltela.

Gurria zenbit baduke harri hirisautan,
Munia urete gatzera icordi hutseton:
Guereles ez otsa zute - minaga eguna,
Grabazi artean izar bulharrenan?

Hortzalde beharra da hore duen belurra,
Hortzkoen eriaz flecha hantxig larra:
Iñaki bera gatu da queror osoitzear,
Sora dela gugia zaidi iduritzear.

Kaimon leharrak baita uhitzen lehizte,
Eta minia galdegen errea erintza,
Kartzen dire probetchuz aria laundaa,
Eta batxaiarenzun icordi hutsua:
Etxaldua guehinean da laboraria,
Eguztaren ahal baita duen etorkizta;
Kartzean da leizatean galtzetai meubelak,
Eta epon garbiki aztunen baldetan.
Bulharak hotoz esku gauzinei dohatzen,
Kotxin artzainak gatu do apurzen,

Hastunet garaiak, urrun niriari,
Mendea bici die, mingabe leunatua.

Cerau uñor patie datu ekipurao,
Kaleoen urratue aquindua dago :
Zuhur-dore bielzua, utziq bethatua,
Borthutxuri hiltzua bide hautatua.

Pentencia datu uñke edo lana,
Iñaki uñhi alle berotzagoa datena :
Iñaki biotzco, erdute goibetzue
Barnean datu fale goizdane etxartzen !

Yostetar.

Balua Etxalburue etxetan ureta,
Etxaite etxetan hirio arteko;
Atxa-lundu haria, dant egitate gatzan,
Baitakia galduen guero Galatzun.

Ezin guzian besta datuen garezko,
Eldita ygandetan dusek hospitalako ;
Kroba ia bat heteria, berzia chun baino,
Alegiaue etxartzeo, uñri uñhi duino.

Den etxetan, txiribitoa, edo gathaubora,
Añezteko duna bestako marmaria,
Murruma zehazte oñtzi zuenda,
Ahamtziz gateraine lan eta goldea.

Goz gozeti dabelza, bigarrue eguneko,
Patetako etxean arraski emaue,
Etxeoa yauaud laudan, buries bezala,
Añtza burn yoriak hirri diotela.

Loriaren loriaz bestak uztartuz,
Urre burn lodiak hize begintatuz,
Koabitza chi die bide nifuratu,
Megatza asurren gopotic Elizkerat.

Matxi gartzetako diez txertea eder,
Beztitza idur, nola iliz Garter,
Galtzua churi joxean, Olaesialaz astalae,
Athora elkarrekin burutie chingolae.

Aingo yaulcar diez hambar aleperra ?
Gurutz lauale hamitzak pilotari Gara,
Baratz harria, leho nifurua,
Kaitz adaria bezala, datu estatua.

Muan egilea hastuei basteri,
Eldira Arraiojo dirinak yocari,
Gatzua eta Athora betxarrui joxean,
Guerrizo leha akiz, morga Eremean.

Arin datu zerphutza, duri zumegoz,
Erdute descausurie uñhon egoteko,
Pilotaren ordutak yauad laztetako,
Zalukia ezerko guibelat fruktata.

Ki alle de zuñde parioz yarria,
Partida hebatza ^{Pa} lituneko berria :
Ole lehia nifurau Cadore yaulcar,
Hederat atheriaia, utziue goldene.

Nor den erabotzale uñhi datu zahin,
Bihotzak dantxeta aske goizirietan :
Korritarren garaiak oñta loriatzan,
Kekin Corra ezdatu uñhoiz pariatzen.

Erren mila solkade, Parisen lerrera,
Besta handi intza Bere arrauera,
Ezkerre hauber errai, uota Estalduera,
Gauetan zohatzen pilotare maa

Ehaukurina yoztear Muchico aizua,
Saltoet lerraztu da muthilen ostea:
Iaujo, oso, turua, badabili yostetan,
Canta, lotas, aizua, nafariz saltoetan.

Yerriarainae diri Ezcaris Oahi,
Balestan diri egile mauli ale ohei:
Ko nai epun bentean erdiere ixtzun,
Otxarrunet itzuge kizotear lugatzun.

Laboranien bestae othi gasto dire,
Mihiriz, arras ambratz, urtar ebatire:
M dute ure hausten urteko arreda,
Ezpartutu gasteau Zaharrer ahoia:

Koain ona haitz heki etche Edaria,
Nota zaunerri Medor, urez ibilia;
Ereindeg egia deus onie atzematera,
Yan huberina dita gosean egutene!

Koantxu daude epunaz zapfariotan,
Edo sator itsua, lurpeko bideetan:
Oce Durria diri horistor yendear,
Besta edo argutuan ikuste gabear.

Ezcaris menear, lehak duri,
Xingi bitzen itzuge egilea hiri:
Laboraria egia hain zoro izaten,
Egion bere hiria bertzenaz egutene!

Yahitear Cadan ategun nauini,
Ezda lehar galdua lehmeo hoterie,
Maizie Kurte Arna, othi Biaritzun,
Manibotao aroa denear ethortzen.

Egion mirimari lehiz galdeatu,
Bortz, ohi albitaranio, Garbiu manihatua;
Grima oro utzia Bere herrietan,
Bihotzten de eguna ategun ostean.

Ajuri de urean serru Etxagaraua,
Taram chirig hibeki Uezuriaz cuvana,
Ile crastaudetan Belindan lehrotzi,
Zurrez baba, mayols lago makihilatue.

Yahiz edun lehakar bet, erigabekarie,
Uren harrizart yaunti meudi aldetarie,
Eri egilean atzea, hurbil hedatua,
Iduri dute Kashi qathu Echataua.

Ezpaina michtim dute, jerdamin itzura,
Eluriz egun epenez, lan hauitz arlera;
Urea dor ordeko Bildarriz gainean,
Ezin maizto on bat has oar hauteman.

Ezquitarra Galdua uetxeko epunaz
Yan gabe harpatei Chapeldunen grimaz;
Ortzae Dario elizta, irautzun, hiri,
Bogzariora edo harkin inugari.

Uñukarri da batxarrerie Besta paregutua,
En hizte bih uaki othi halaetan:
Ezahiket ze deien Claramont hiria,
Eso Santa Helena, itza lozzaria!

7. Iorionar etai du betharré Chapela,
Aho horre iduri trabatzeko dela :
Horriari haurrú zai eman lehar,
Austarki egin baizik ere mfor !
Gora nore, huts handi hore.

Iaborriak dire berauteen bikoizta,
Gian dikan aliki gartua edo hauzta,
Berheratzaque titatza libori bestiac,
Militia artilei miratzen salia.

Ebadate hamitzue sonzgo gaindua,
Bihotzak uarragune oartzear guztia;
Nahi ikurratuak este aberantza,
Marian probetzen gabe luguzen eosten.

Kode za erretza gutxetxin asti,
Ezen ez hamitzetan ibilgoa gaixpi:
Salbu etxaran, orduan erdian;
Kaleko alkiven igatza herian !

Egile Etxarreko bikoizta zinie,
Arina zistauta bali guztia.
Erretza Duna da: mi Gadiet asti,
Manduaz gozatera, uhortez hobeki.

Kortean eida leher ondareen handarie,
Ezta izen urrundu aita bidarie :
Zenburu eguna bokharrer, eguna Ciuia,
Zenbarru gurez bette duen ingurria ?

Joiziz hiriz hiri, hasoz itzaso,
Ezda Ciuia luguzen garatzen arbate :

Vabiltzanea ditata minia paratzen,
Norat nahi batzere ondotze lepatzen.
Biderie hobereua date Legur harte,
Bere bizi laudetan datuen itzate :
Erran bezate hizkia nahu bur guzia,
Otziz, Taramacatea Jesukun Ciuia.

Yerus atzamaria yarri zin lehera,
Bilbo zuen yendea, nola batzen bora :
Cenuraz hizketa zin lehar dela,
Mundu hautan aipaldeko haur thyri begala.

Haur bega izaria nore bere herriuntzak,
Maudie gora yartzeko erabil zaharrak :
Bihotz poraewer egunibide handi,
Asto dire Carguetan leperteriaquelde.

Lade ^{ez nihoz} hizketa izateko,
Bihotzeng zablee dela nihoz zihilduso :
Ehizigade egitate piztan baizik luo,
Hobekien dirinei bethi nausitua.

Gutxiñ craxpetuz lehar dire emau,
Batea izateantz nihozaren Ariman :
Onduan de yatzatzen lehen olatunia,
Aihotza den horion, Oake garbieno.
Gaukisq akhabo Etxaldeuna.

Emazan Etxaldeuna, hamitzarra ulgurri,
Txertza dieka beraun urez gaindituene ;
Urtza date goberna aita Gietzeco,
Hobeki othe dire guero gurethaua ?

etas hizkia behar atze biltzatzen,
jostea berriaren atzean biltzatzen,
Aita etxear luke zabalde beharre,
loba hurbil lideko haurrak hautza.

Guenak jasotako txapelak mundarau,
Txelina pertxikunak ixtet artxandurak,
Goma gari behar ohi diktora,
Otsa harrizuna bigarren gauzaketa.

Batzeko atze behar arras irinaztua,
Korria ere equine, na hiz ezaun animalak,
Mestaren alekuera, uhoiz eg aseintza
Begiratu ur da goen beharre errenta.

Ezin guelti txapeldun bidaien dohain,
Dostea Marien bi doan gaskaina;
Gorputza etxetan itxiki beharre,
Bikarraren leinurri eg garraiatzeko.

Ehen goritzue nirene nekatzeko garbiau,
Bilkatzean urrundie muthilen begiak,
Gatien harrokin, geldurie parpalo,
Gazte kopetan duten ederrin itxura.

El dago behar ekina, urez estu muthur,
Buruz gora tarpalak, ezin hantxe mukhar,
Guenak txaletia, Galentxaka chutie,
Perla harriz variaku ile betz artetik.

Urezen khaltean arrosa eder,
Etxekien hautaz epuina gauari,
Egun guziz mukainak, nola estaudo,
Oinulari atxean egin lugosetan.

Orduan ote luke besta Etxalunak,
Etxe despatxuen egez aste laketanak:
Mehar luke lugare irauten bie horree,
Gorputza utzi gate bethio indarre.

Leizeak lezea da diruei zabalguen,
Alaintzea egduala egari yabalguen,
Eta bat egin bie hanber salbatu handiz,
Muntziger eriaz lotu gabe albiz.

Kola da hizkia jatua gaino elkarretea,
Guerlaritzen hizkia zizkion bie,
Iragazteria yari legeko guderrak,
Kartxerak lehia afer atzaparrak.

Ondorel oñatin die usgar etxuria,
Sorki Itxurak chunca hizkia,
Aiturra onak palde, biziak laburak,
Zenbait epeñera gatik, Ermua zozatua!
Bettirikus ez laburaria.

Norizkie mizerat da aterra hizkia,
Bereziki erabira nai salba uhinak:
Bettirikus copetan ikuna dabilak,
Mihia dohailek argain atxikia.
Laburaria die ostiko aldetik,
Ezin ikus baitake alkatezurdetik,
Eglanda deus Gaurate urthe guzinetik,
Etxerata Geltzak da atxikitxo horretik.
Iban ahalak ditzu arrotzak esfortzera,
Guero da errekuera jarkutze apurtxean,

lurte ontan bado beltzurrez uhitzaque,
Egilete Echumurare ealdeca ibiltzaque.

Itzurri da gauira dudu goitza,
Añezin uñizia dakhos gaixki erastea,
Gauiri triyoptera da cyphe goitzea,
Pizto beltzarraren da esti irrestea.

Iñaki bat hirintzari behar ien altxatze,
Urteko teharrae lotzio uñiz onda ogezta,
Itzurri bado ere artxie asporta,
Gutxian de Iñazurra hostzarran querthate.

Añatzar da Nekkiri gasko dehanuae,
E Magaqui orratuzat lehia danae,
Arke teherak erai yatai danae,
Lipaz bejiz asunore uñiz egunaue,
Taldeko oberea obetxie amiko,
Eduaketa gora hilie, dura lo badago;
Ertzilea dariola, bere guita bego,
Ezduakar uñor dela herriko higurinafe.

Mereak gora eta da yelostean berzena,
Enai paber datzun zuñukhi dehanua,
Ogalatzun arrazoz iñen garbiendu,
Zehatzun Iñazuri uñaheskerena.

Karrantza unegia denas behar lukezantzu,
Leiharu aberastua, biki oroz haurie,
Guphelaico jitzarrak, arno beltzarrak,
Muguzien herriko berziaie ditu.

Katalas egditche igar eholozari,
Misia Derrakoiko bethi hillozari,

Urteko batzen lotzera lothuz berztzari.
Iñaki batzen barazkin nequeo horzeri,
Iñazurra eza eza beltzarrak,
Badozazentz eletz aste gozterak,
Añezion uñiziazque, uñiz eztirak,
Parazken dela miskan asatzearak.

Gatzue berek batez gaten goitza,
Mashain baster datzela yartzea berria,
Mandibularibizkiak bejiziz galdeak,
Pista parkei buru uñamuan bermea.

Ermuts

Etnauruen inguruaren bizi ien ermita,
Iñazurra eza zirene beroa eta hotz ;
Bizarrenez abalziz bequeu mendea,
Lebatzquer halore hirria jonded.

Iñazuria etxozetan zaraizun lotza,
Barneko batezari emau den herreza ;
Egen orai bezela bizi lehenago,
Etxalek aspaztutak izan den forago.

Jastau auen bizi urek khalitzetan,
Jukti ere hutsa graxia argitzen,
Añakiz urrunak yarru den herriko,
Guigno batzen adunak dudu otoi.

Guerrozkie landare itzi egunak higazque,
Ogan, leze, sagardio, datzela yortzazque ;
Karran etxe Echumurare haitza ingurunde,
Hern, gaizka putzkerak, uñiz oroz bader.

Uste da goian lastre lurrean erorat,
 Arreko horion handiak bethi gezatzerat.
 Adurra de hezkut aldeq erres zaurare.
 Ezoriatuz itxarri otsagau urtheren.

 Batean segurtzen da lastre uñadura,
 Garbitz gitarraundue gabelen berdunak:
 Amodeo bista nauki bihotzear.
 Ezdean gain darama, etxozine latxean.

 Eztherre da behera gatzapain lastrea,
 Mielan batxada bethi mauldura;
 Gaudatza guizonea erreal maitetza,
 Zorionen lehorrak idatza Edea.

 * Txosten du hara han, behar errau hantza,
 * Ohanae nola duen gerdazten hartzetara;
 * Txosten du zelte hau, hainitzan hizkuntza,
 * Nola euan dantza zekauka bihotza.

 * Harenak ziat hainoa handi atximaten,
 * Henarriz dantza errea erakustea;
 * Nola deriñ uengui lurrak hartzetara!
 * Ier dohanie urezgoak aro sortzeetara!

 * Maita hiar betizetz, loau, algarriau,
 * Bizi nane deskuasuki harre estalhiaz:
 * Txuliz guzintzgar hoberuak dela,
 * Argintzera eutxgar querore gibelak!..

 Kiltzean nor behar da landetan astu,
 Are epaimibideak Esteban beditu?
 Bistio horriag eliketza Edea,
 Horrecoa hartzatza Edea Echordoa.

Eida hainitz bela ametsua binia,
 Uengui biltzarri darratzeko epaiak:
 Txistuan da agueri herriak lehena,
 Ezin da laburangoa izanu azkuna!

 Laucos epain iure guizonea gainoa,
 Iaunak dientzaldeko lehorrak silea,
 Henar itzai berrikusak erroak barneak,
 Ezrech diez andatzak, ainean fricunak.

 Burresko zorina non.

I landatiar biei, maitetan maitena,
 Bixario itxuri, uhue atxegune!
 Itxas ez epainak ere, zehi hainz arraia!
 Balo du hiri lan egdeak garzia!

 Haungotan da leuna denakoa agueri,
 Itxas urdinak izartza igueri;
 Alde garbiak handia gurria bultzaretan,
 Arraiaak han die eztun lotzatza.

Aitorra elune lehen txapela hizian,
 Esteban ipar arren goitze bereziak,
 Mairi laborari yeloi hutsa;
 Edo hizkia errea ederraiko zila.

 Nagortzun hainz uxta Edea atzi,
 Estalhori alderor lehia da bethi,
 Hau hedatzeko bultzar itsas tiraunerei
 Edo burrua aldeko hainz garbiak.

 Ezrechiriketa da ure nahi eantza,
 Meudi bigarrak diez aberri igueri,

Patarae ariz ijar, haitzak ehan lire.
Chirape alharruea pescaran goard.
Belharrue duncan ukitzue uztaila,
Alocina bar Pitarree Daramate dela,
Jecodia irurutau bizar iabalete,
Jorrugia larrua galqui pajarote.
Aita eantza dohaze goizian ludaraz,
Eantza uhortzarek ihuniaz bileraz,
Paulino Diclin, joldoa herrestan,
Urtheo esperantzaz emanea hactzai.
Erejula gothetan bethi beldur dire,
Eldizka beritzel, nahi batuz ere;
Haiman laborariae laharre erdetie,
Oñia guzi igatze du etxean kurutie.
Jainuae eunau dio hamaiztar geldoa,
Karekin daramaca ihurki mende:
Etxozcan euna lurraran uztico,
Oñiar begala dago eunau lastzeco.

Hitz onar

Akhabe dire eanta migarrue etxarie,
Emanau beratzeko langileen anaiae:
Oñiale batzuk lastre udar berantua,
Lurra ere oñian duaz higintua!
Nota nahindun, aita, beira hirukaraz
Uztetik haurra, oñire or gaizteren:
Guruza gizateko hau hari merkatzen,
Gaudaces eakharrie bethi kharizten.

Kita bezala, seme eder da ondotie,
Morre buratzen da zuen abalketie,
Chubina hebatzelie bizar zabalau,
Ibaizpauantziega yaunon mirielau.
Judiae dire landa arinuen orea,
Goldoen Galio de Oliza hiries:
Aita laborariae, bere omilarri,
Maudet mende behar du seme laborari.
Ama landau errera, alaba etxean,
Ezotzka nihola Echar deu bidean;
Aita goldearekin, gatzaria leusoa,
Kaztunentzat oñie da gustuko germen?
Burelo, egorratzu alaba lauderat,
Sole lehen zerio, gorran haritzetan:
Korabila haurrira, erratzue estuare,
Eldiztan labetza gosduen eibuan.
Labadute ipungiz yerratzue iraca,
Nopuz dire ikusten lastan trebesea:
Etxerriae du burelo bethi gorritzeta,
Meharrean yateko zer egia egutene?

Ez oñi eguna hane harridun oñiria,
Eldotzalatz gueyaz turien forcea:
Itxaso haharruea marinel eitzagu,
Nota ez hiri hildae zeukit haur urrunzun?

Laborantza hoberun oñieto gureco

—
Laborariae oña neprua loco,
Algorti icardin chucarozteko,

Sukhal chokhoco,

Astotarie duela chotch apainduo,

Koro hustuo,

Izenbat ihizi ere albiz bilatu.

Niguan Etiunue hoztez gabetzen,
Iphunuar behar da hasi gabetzen,

Gero haintzatzen,

Altzerae prezintua leh garraiakuen,

Cati pizatzen,

Olibre zaharro deka beltagoi yartzen.

Iraudi de kai lura, behor eragunie,
Arrearen ordotie lerroa egunie,

Gero desegunie,

Altzo landareaz laster atean berregunie,

Atxarri hargunie,

Enaitz eskuharra duena hargunie.

1500. Ein eder ikustea lauden erreko,

Koldetan birea hazi gerua,

Kori arteca,

Oguia onda harria, buruz apurca,

Zaberi galdeca,

Estutera biltzat satu hizkia Merica?

Egarras-zeru dei, more arauad,
Calestan belkar no olegaz etxanad;

Barnar eurauad,

Zabamie urriponz Bayter ferdinaud,

Kori aizkauad,

Malkiak beljetan arunz izondirauad.

Yerrialae laudente hiriz ikustea,

Lore mae aberre larry egutae,

Ithurri Caution;

Bayer oro lasterry goibila hustea;

Rhoxea Bustea,

Oqui yoske briar Pierri ewate.

Erizcan yeti eta lauri matuna,

Marita iragaten dothia egunie,

Ortoitzta Jauna.

Garraiakuen da aile bero minina,

Rezitzapena

Batzo zerutak harka gureztat hana.

Erreldia den paulus mena,

Hegaztia egutear, inortz baguinak,

Urtz mukhinae,

Irotularak eportua heldu dorruak,

Nekiz atunak,

Brotozako amestiz gatzhorti guizunak.

Gabari narracio lea segurti,

Ihorat bale gizmiae gutxiw oishi;

Uakkerra yabi;

Gaua eta gogoratu bithi gurutki;

Nekiz gabutki;

Ihoco estalkiae diene arruhi!

Ihola-ikasten gartzera bar uitziz hertzean,

Igorra baneo minie bizi legorria,

Ibil gosiphotzear,

Fargoi bat urribitau olo horzear,

Buru hizcar,

Korize Zaharteg uñibai hizcar.

Oñatas hiztarar nahi zuza,

Ungakiloi lektora, nai gatziluna,

Kontz txaluna,

Chiripa Gazeieren dorropil orea,

Aste dantza,

Chori bat otoigatzi eantza dagoien.

Napoleon III.

Mila zortzi zinuneta berrogeita zortziak.

Nahadura ^{zortzi} ieltzalei spainean ^{zortzi} frantziar,

Hirugarren Napoleon agertua ari erdina,

Eta erreduen zuen Subatu gaitz haudiau.

Etu ahi 2010 izan guicatzeo nahi,

Straussean zortza zituen berrogeita ikuti,

Karen itzal zineua Paris akitzen halu,

Gatztaguniaz ^{errekari} ^{izan} larrak gauz ^{izan} zebet.

Athera zuen espata gaizkiriari Parteia,

Pelikari nahastie hedatu muthuerreco,

Sobadurei erakatti harria Zela gozzeo,

Egune nahastiale bestzorri zirianean ikhiko.

" " " " "

Iza Napoleon handi zuen dantza Korsika,

Gauza gaita hizte, urez egunia hizteoa,

Itzazpi heberera da urtadun gauzeoaa,

Zahitarei hastena, aiztoez gainzira.

Iza guzkiago beldur nihor bide onar,

Unguine altxa deyake burua goronean,

Adre hiztarkeria gordetzeko lezioa,

Napoleon ^{deba} ^{lasteria} eman du gurutzear.

Tai angui ezaun da nahi bat badagula,

Oñoin estuki gugia althequi egindako,

Mereatuz mercatu arre beldur gabe dabilo,

Ezin zabe quehiaq ~~zabe~~ cutcha hokhotan hila.

Neguko zende etxean Aitzainduko horra,

Lehen ordu bahakum guraso zela berea,

Napoleon atzuriceo nihor ez hain lehioa,

Bilka deyakee uñi nahi zo equinen gatxoa.

Zelarau bizi nahi da laborari zindak,

Harbil nahi du ikutu bere lehio aldea,

Atxapaloi de finatua haria dantzarko chedea,

Ez uztew nihoriz ere maite duen goldea.

Altimaria emoztak

airitzgo maiorezak

Zem den pular ikustea

Algiran emartza,

Berae hautatuz artea,

Egrotatzea ^{hizte} ihup egutear,

Krichkitia adiraztea,

Eri yostetan hutsa

Edari uñi matxa,

Bilki mirene ledea.

Zoranda mirene gorriz,

Aire haurrak abantzikiz

Esku muthur doblaturia,

Gatzile armo gescarazien,

Pete Soina hastzteria,
Espainia milicatu*ri*,
Alos dianas min gabitaria,
Eri potos thuz buntzai.
Carta aldi bokhotekan,
Añi haria buia motzian,
Edo lauceo hachean,
Guztia yahia haria otean,
Edatu arria eustean,
Dagona horbil hantzean,
Bachero larri michean,
Amitek iburi el neane.
Ber
On *ber* *baile* halteren,
Eusko abiatzen
Elikarri motzen khetzen,
Larruan errenatzearazten,
Sigeraz *era* bethetzen,
Ez dutea uhor atzen,
Lere parrae Galatzen,
Elkarren bain apurzen.
Ez dute choikhi cutzura
Eaten gaiti huzcurro,
et noan dute uidera,
Zelde bazate guizon hozcarra,
Mahaiz batezaz biltzarrar,
Ezabatari atxamorre,
Egortean ~~gata~~ farra,
Oso larrutuz bizarra.

Yarriren diri beritan
Guenda orduan yecotan,
Iduri ya cerutau,
Eguinie haria orea lugzta,
Bato emanez yastiketa,
Alos buntz gabe aldetan,
Arno batzzen cutzurratua
Ezin hautsi za haziwana.
Elda lehioz etorrice
Letzun etxerak leitzea,
Pauypai lugtu beretan,
Nahiz erdizien on eliotzizue,
Zaima nupi berinamako,
Besoak atxelitzen bere meusu
Kortzaz *er* atxiep batico,
Kaburri abiatuko-yari loztua
Arno zake emaztea.

Eman uatziz hizquitza horde emater,
Atxetan ikusien heuren uaij hesten muri.
Maiet erratu :
Goibizien diri Otxin chirizt egutu,
Berai goitar,
Kortzaz jachetze diotene usani emater.
Lazajuz diri gure, khaldia beratu,
Ezin uitziz gathila, hustua gustu,
Suz nauitzen,
Kango ikhitzuen lastur, barne berotuz,
Guti orrotuz,
Uhor kintza dikan hezik mardatuz.

Ostakera beldi zer daten nahi,
 Oinjarran dakharketi, galderen beldi,
 Eztopila nahi;
 Karren belditzeari, chakuan beldi,
 Ez beldur beldi,
 Ezquinie era atzo uria zer nahi.

Nihor bada lekkuco hekin daskean,
 Ezdeia euganatzeari heyo galdeitzean,
 Duintzeari,
 Bi erri erakatuz, mohoa lotzeari,
 Ezkaratzeari,
 Berehala iristen bat ikkitzean.

Atteguziez diez hausten galdetan,
 Kribes utzi baserrae bere etxetan,
 Haurrea larrutian,
 Nihor puti aipurtuz gurutzatzetan,
 Atzo horutian,

Arraizial itxorie eutxur lauetan.
 Iohharia dantze upelurdatu,
 Botz errilar zapeta herrettatatu,
 Uxin mohotz,
 Gile uñaduenia buru guztie,
 Sudur gorritz,
 Arrayea ita mukhi ongarriztoe.

Ez leire albastean hekin trenchoinei,
 Ez amariastean zelugten leinie,
 Esport pieamie,
 Ez dute egutian, berri guizonei,
 Iothuan lauei,
 Elgeciori emane den bitharruei.

Ezdeia holocaoa guixer lapinai,
 Ema arruntzaleak diteguer minae,
 Atingueren onas,
 Nola lexitori audie Estaldunua,
 Kautata denai,
 Ezangate hordi bader gatzetua.

COLERA HELDEA.

Badabil gaitz itxi bat ~~pasao~~ furrean,
 Sorthua lekhü bethi iguzkiz errean,
 Luze punpac emaila ahiz bizarrean,
 Etzelacoto aguerto oraincaurrean.

Haizec oltxatu dute, bere begaletan,
 Itsasgora saltoz, oren gosemenian,
 Utzi yaterat ungo hiri noisietan,
 Haustatuz guxon salda carrika bethetan.

Hiriz hiri denean asetzan ibili,
 Bukean utzi gabe gorthetaco lili,
 Mirriketxe hirizalze ~~Zularic~~ bali,
 Herriac ere ditu nigarrek estali.

Bethi barur iduri, ez ditiketx hiria,
 Harturie ere batec makihilatza laza,
 Ezin lothua nihore sokekin mirlaza,
 Gastatu ditu hatsaz mohate eta aza.

Eraguinez guerozic heldezeo haziak,
 Aukiluz du errechekin salda borezia,
 Guizonen gorphutzien eguna guzia,
 Guti dioma khentzen yate gutizia.

Ehunca dire gorphuz haren trenchoineco,
 Gaúac diotza hiltzen docenac goizeco,
 Albar cordocan uzten mila bazarico,
 Alfarria zaurthuec dute gainditco.

Colera du icena gaitz icigarriac,
 Ichitzen dituena lehen izarriac,
 Guizone oro ezartzen iduri harriac,
 Odola hustu gabe haren egariac.

ikusten da hazcarra laster ganbiatzen,
 Goizean zibilan arrateco hiltzen,
 Tipustapast batean herioac yotzen
 Aitzian osasuna zabilcana saltzen.
 Deun gutti egunikidun gorphutzaz hoztean,
 Arpec khechu asikiz aztal ematean,
 Canibet yarrakabel orronz husean,
 Hede gordeci haragui birebil-uztean.
 Onduan mireuca ema da egoten,
 Ahaide bihotzduina zokorat yoainen,
 Apheza erresecan nonbait atzematen,
 Nigartzalet begui oroc odoila egutzen.
 Guezzurrak aithortzen du gaitzean egua,
 Naincoac atheratzan gaizkileunguia,
 Ilhunber zibilanik ikusten arguia,
 Osasunac har beza erico beguiak.
 Hiltzean onden bide, ona da bieito,
 Onduan horlitzu baita seguren bethico,
 Guizoneac prestu bitez bi on kausitzeko,
 Jaincoaq facegatzuz cerurat hiltzezko!
 Cerniac alhal duke egorri,
 Goizunaq direnean ez scholau yarriz,
 Lokuartuac dituzken nolaspeit alzari
 Eta penitenciaz unguirat ekharri.
 Sainduac yotzen diitu, gachtoae bezala,
 Onac yoz, gochtaguina laztzen dituela,
 Bide onen hartzeko hataz diotela,
 Gracia handiena erakatsa hola.
 Yaincoac hartzentzu diru arima sainduac,
 Bitimatzat ascotan kaustuz zabaldua,
 Bere egunez suzco otoitzon gonbidua,
 Utz delzan bildu gabe ezdiruen onduac.
 Bainan Yaincoac badu egortzen gaitz hoti,
 Eman nahiz escole gaizki dohanari,
 Ezdio beiratuko bethi sainduari,
 Non edez den gachtaguina lotzen berthoteri.
 Beharric ezdutenee eguitean nigar,
 Gachtaguina ditela lo beltzezic atzar,
 Egon gabe tirrian atelizateco bihar,
 Lutzatuz colorari duen su eta khar.
 Iku bezale laster gaitzaren handia,
 Trufotzen dueñean mireu gaindia,
 Yakin asmuz egutien bardin nigardia,
 Eriek utzi gabe ya ehortz aldia.
 Airea dioxuze dela gestatua,
 Yanaria seguidan airez uitxina,
 Gauza gestatu yanez guizonez zaurtua,
 Kampoco gaitza hola barnet hedatua.
 Bainan norc du airea dainatu orotan,
 Norc iguzkiko gaitza hedatu negutan,
 Norc eman gure ceru duen izurritan,
 Norc eman dupha denac arnoz egarritan?
 Ezda yoan oraino colera herritic,
 Egutien duke asikiz yendetan artezie;
 Aho zabalduz dago celatan nonbaitic,
 Doliana iresteko goscan aldetik.
 Yano, ohoi, eguniz olatz dadin gachlo,
 Ezdadin error surat bilbaiezta lasto.
 Eguitien orenbat makilur bidez haito,
 Beira bedi lezerat egutietik salto.

EMAZTE EDALHAC

Bidachun, Akhamarre, Salies betan,
 Elkar idaritsukan dire orotan,
 Guiz gustulan;
 Hango andree lehia legue aisetan,
 Arno gochotan:
 Iho bedi eskaldun lakhetia hetan! (Bis.)
 Landea alderat handic denac hedatzen,
 Ostatutan andreas diatu aurkhiizen
 Arnoz frescatzen,
 Citziz dutela citze gartheten ontzen;
 Guti gorritzen,
 Duten arren burua mairi aski galtzen. (Bis.)
 Eskaldunec holaco guti ikusi,
 Arnociekia Andrei ubioig nahash,
 Zein den itsusi!
 Aguerzen direnean cikhina neusi,
 Buztan gahasi,
 Iduri baster oroc hekitzat sasi. (Bis.)
 Ezda nilboi ikusten, Landes herrian,
 Emazte edalerak khilo guerrian,
 Orratz erbiau,
 Izanic ere senhar arru gorrian,
 Nugu bician;
 Holaco plantac dire ema hordian. (Bis.)
 Ciztu belhorrak dute eurchon barneko,
 Muhiserie batera las airendaco,
 Ez buhurdieko,
 Ohe ha tu guziac trapu (zarrreko),
 Kherutuan zoco;
 Aphintura ederrao andren guelacol (Bis.)
 Monketau nausi dute edari tekia,
 Ophor eta gathilu beda anarki,
 Bai biloitski,
 Armonie etzimukoe hargatic aurkhi,
 Eme gochoki,
 Bacherac hautsi gabe, edana naski. (Bis.)
 Baster guziac dire garbitzezko,
 Harric landieratz, eskas hauscoa,
 Bizi hirur hantz ondoz egun truncose;
 Guela osoa,
 Ezta fatsez guerostic airtzeco. (Bis.)
 Heldu diren yendentzat hekin grazia!
 Carroin eta sareka solas guzia,
 Hora bicia!
 Ama hordiek haurrei erakutsia;
 Ceru haica,
 Saindutusuna balitz hoia itsusia! (Bis.)
 Urrun bezia Yaincoac ema holaco,
 Alferne handienal artoeza,
 Salbu tripac;
 Gai zortzi egun guglan hertzear uztico,
 Ongarri puerco,
 Erdaldunetas choilkoi on bicitzeo. (Bis.)

Tous les événements remarquables sont consacrés par des chants dans nos montagnes; il nous semblait étonnant qu'aucun chant basque n'eût encore été composé sur Napoléon. Cette lacune n'existe plus; un de nos bardes, habilement le plus heureusement inspiré, vient de composer les vers suivants :

Napoléon III. *ais au maitzuego plazaiau gaujulune*

Mila zortzi elun eta berrogoita zortizan;

Naiasduren goibeztolasasi pitzen Franece :

Hirugarren Napoléon agertua zen erdian,

Eta eiresuna zuen sendatua gaitz handian.

Etzen aski zoro izan guicatzego nahiatsu! Enio
Fransenca gaitzak zituen berehala ikast; Iñaki
Haren itzala zenean Paris ukizten hasi,

Gachtaguinak errescian, yoan ziren ihesi.

Aterra zuen ezpata gazikiari sartzeo, moj edo
Predicari nahasiel hedatu mithurreco,
Soldaduei erakutsi harma zela yotzeo,
Legue nalastrale biltzac zirenaon ilkhiko.

Ezda Napoléon handi zercon duen khoroa,
Gauja guia lituka urrez egun cascoa;
Ikuspen liberaena diu ontasun gainekoat,

Yerriko haldoen, autoritza Yaincoa.

Ez da goghiago beldur sifor bildu oinean,
Ungurie altxea deztake burria gorenean;
Orduaren tzarkeriaic gordetzeo lezean,

Napoléonak besoak emau du gurutzean.

Orai, unqui eragun da nausi bat badogula!
Guziac obin oskuoi cillbegui edirlera;

Mercatur mercreatu urrg beldur gabe dabilan, inmob
Egoi gabe guehiago otxeak zokhotan hilaz, eti ia

Neguko yende itsuen *Alta-Salindu zorora*, solle
Lehen ere habakien frases zela heroa,
Napoléon altzineko sifor ez hain sendio,

Bilha dezakee noiz udi zor egunien gakhoa!

Yerriko

Sindet Antsoa egorabidea.

11 Aout 1855.

EMAZTE EDALEA.

Airea : *Hau da ikazkitaco, etc.*

I.
Guizon zembeitec jakin berri emazten,
Noizbait dituztelakoitz artez ikusten

Arno edatea,

Ohitua errechki uraren uslea,
Crichkin eguiten,

Ezdiotela parric sifori utzen!

II.
Excondu zen Antoni, urtze doela,
Emazte berro-elduna hartzen zuela,

Dena guinguita,

Lephotic dilindaka, andrec bezalas,

Sedaz farfala,

Guziz gain paparotic gorriz chingola.

III.
Lakhet zuen andreac lagunen biltzen ;
Hastelic non nahi den etcherat deitzen,

Hirriz asetzen ;

Cintzurra bazitziono sobre berotzen ,

Edan galdeztzen,

Gathiloz zueolarie arno itzapatzen!

IV.
Utzi zituen lester lagun guziaz,
Galdu ere itzuruan hirri biciac,

Bai arraicac;

Et-hecoec ez yikin gauzen berriac,
Yoan aisiac,

Guelditu oho oro biluz gorriac.

V.
Behin dabil Antoni nigar beguijan .

Atzemaniak andrea soto heguijan ,

Abren erdian,

Arpegui goibel eta mothel mibion ,

Ezin higuian ,

Lurrerat eroria ehetie aldian.

VI.
Senhar gaizo da grian, gaitza duela ,

Sangradori deihadar eguna dadila ,

Egor muthila ,

Laster eta arikki ibiltzen dela ,

Hartz makilo ,

Hilgabetaria en, ikus dezala .

VII.
Hats hantua Sangrado zaie ethoritzen ,

Fotsua eriari dio ukitzen ,

Goiak surkitzen ,

Herio hurbil dela beldorrac Yoizen ,

Keras khechatzen ,

Nihola sendatza guti aguinetzen .

VIII.
Elkarri beira oro han zaudelaric ,

Eriari pokerrri , beharrac jorie ,

Yauzten lartiric ,

Ahobetxera gaindiz dohacolarie ,

Untzi betheric ,

Iretsi zaen gaspa chaian gorderic !!!

on peut lire en dessous cette phrase

Iñaztzae deus on gati mbotie,
Ehaziz zuri eiharra burutie,
Bizar ere satinaz cocotzate,
Ehurtzia arrazce mbotie.

Ez egiten hurbil etun urtitue,
Chat gure leizor hezurretan;
Ez egiten igatea burutan
Gerehauren ihes otean?

Egun ogoz hari iraungutzen,
Iguzkia baten arintze,
Mugarrid eginenak ibar,
Etsa nahi, haurtz burristakuen
Leku gora beltzaua mendeak,
Salokoak legan haritzea,
Ez batharrak otsa gaitea,
Ez baizunak erostik gatu.

Otxari ehor eta cinarra,
Nola horru ardiak zaizkare,
Galdu nahi mani gabez hezaro,
Kaintzari suntsiñ idorra.

Mendil gorra aldean zikunten,
Hoztuguztak ahoz elusten,
Biharkoek zepinez zentzuten;
Bihatzpenean usnaredu errorten

Iñasten igaten dantza mireta
Ehunetako kanta-eta dantza galdu,
Ondeste dantzat salba legez monduera,
Haste lehor dantza aukera urtua,
Artha handiztan berrikapenak zuen,
Die eta malki gurki aduna.

Zota badut gabe qibl kargatzen,
Biharkoek urrunduzun gure mireta
Ez igaldeko salbatz dantza 2 aurthua

Erditeke nihon-gongi yekie,
Cingarratu hozte nahi ikhti,
Gauag year uethi Ozan lizki;
Barne oso gothakoen ibotzak;

Jauarie gauzko edari,
Bihardiez nihiz atxiguri,
Begetzao chario gartzeko hori,
Urtziberryt zainu mazza gerri:

Etsiztan hoztakoa berrotzen,
Mendi batzuk gorpuztu aizkorzen,
Sakharretan birez gizte gartzan,
Jagurruan pitezak oinekatzan

Akarrue di, akarrue, ointzeteo,
Etsiztan heuren potea!

Hoztakoa hoztakoa hoztakoa astea
Saretzatzan dela Gertutzen!

Egun ahoz sakerritza pesteak,
Ahoz nahi goiz bizi hasterak,

Ethorriren ulei ere gothakoe,
Bateatz luzea cortecap.

Atxina da lurraean erragutzen,
Berriatu aro oso ziaurten;

Hala denei jasotzak hoztakoen
Christau eta bogoria fastengo.

ARO BERRI AITZINETIC.

Seietaric hortzaletan uda idorra da,
Uda hastean zenbezi calerna ez bada,
Uda azken urtuso eta negu eztio, so si en si
Irene hozt, idor, ekhartzen ondotio.

Maiatzac biralzean hego calernarat, inob os
Hemeretziez eta hogoita baterat, ~~ezinzel~~
Bortztarie lauetan idor egunen du, ~~ezgenbat~~
Laborari zaharrac beldur hori badu.

Hogoi eta seietic hasten den calerna,
Hogoitza bederatzit sartzen dela barna,
Manatzailean hilean, agorte berri da,
Bortztarie lauetan, osoki ezbadia.

Hemeretziez eta hogoita hitarat,
Marchoaren aroa bada calernarat,
Seietaric hortzaletan udac badu uri,
Uzten bada bidea zahar sinhesteri.

Uda hainzit urtuscak dakharko negu holz,
Lanhoec khenduz lurrei beroaren bihotz,
Uda, azkenean goiz agueru antzarac
Aguintzaile izaten hotzecoz dardara.

Agorril urtuscak, maiatzean uri;
Eta maiatz urtuscak irail nahi guri;
Uda, uda-azkema hegotor badire,
Cilhar bicia tinki, haur heldu dire.

Neguak duenean urtiko gaindizca,
Agorfee dute udan ematen mokhorrean;
Uhar handi batez da aro on nahasten,
Nola baitu aro tzar onerat ematen.

Cilhar bicia dago uritan bichera,
Bainan egun arinac daramaca gora;
Calerna hurbil harriz ditu ikatzen,
Hozt idorrak duela goitirat egortzen.

Cilhar bicia badakurriki tinkatzen
Uti handiac ditu lurriari aguntzen;
Hala nola, uritez, altxatuz emeki,
Egun onak baitutu aguntzen lukeki.

Hira laurdeneraino nr duen basoan,
Odo skile badago bilurrik ondoan,
Oncoo dela ephe sinbetsi behar da;
Nola ephetx ahor dela, herrestatzetan bada.

Hozta dakhak neguan, zolan lo dagola pun
Elhurra, baldi kampo nahiak badabila;
Haizea heldu bada, khecha da ikusten;
Calernari burda kanpoan egoten.

Ignazkia duenean zurisko altxatzen,
Ingorriac gorrasatzaizkola agurten,
Hundi eta adartsu, negu alde gorri,
Hurbil dela nahastetx izaten da berri.

Ilharguia duenean adartsu, gorrasta,
Arin eta odoitsu inguruero cinto,
Bi zati egun dela uztaiak iduri,
Haizea gaimean da, eta hurbil ura.

berorainbikoz.

19 18

Arin dohan hedoia haize du ekhartzen;
Nola goizean ceru gorri denac sortzen:
Kolpezo chirimbola, hazieta lekhorta,
Maiz yabalzen, ohi du nahasi denbora.

Uricika bat aski da haizen ehozteco,
Pesa kolpezo bat ceruen husteco.
Itsas chorri muftzuec, costelan gathaská,
Haize dela diote heldu arrumpéka.

Horma eta hotz berri.

Goiz denean ihizi ethortzen negutic,
Hotz edo hormac bethi dituzte ondotic;
Hotzac diu chorri elkar-ganat biltzen,
Illiarguen diridrak argiz berregintzen,
Gau ihumak arguitzen izarrer ostekin,
Negu alde larrea bezten hedoiekin,
Elhurchelea biltzen gatz idor bezala;
Uda yoainen zai oñari darioila;
Uda azkena ezti, lerez gaindi hurrac,
Elhorri beltza bihi dituen adarrac.

Horma yoan berri.

Hotzac hautsik behar du horma eraskatzean,
Hegoaco haizkin elhur flokatzean;
Badiruri ekhiac urean mainhatzen;
Adarrak khamuts bida illargui agurtzen;
Yartzean hego alde haizea pizcorki;
Yabalzean ipharrae escobaren uki.

Agorte berri.

Equerdian haize, aste oso eder,
Segularen oñi diu agortear laster;
Otsala yoan bada eguna gabe uri,
Ezdu ondoren lurrae ahal nahi guri;
Bi egun idorskoec, chimiriztac ondotic,
Uri dela diote urrundu herritic.

Uri berri.

Guizonaren meneko diren ikustetan,
Aski diren aberats ura aguntzen:
Hedoi maiz itchuretan direnare medatzan,
Edo, nola mendiac, mukhiko handiz yartzen,
Hegotic yausten arin itsaso alderat;
Iguzki eta negu yarria belitzerat;
Góiz aldean uria, yeki gabe mihor;
Sortzen den hortzadarra, ephe dela idor;
Ohiduraz gorago hedoia lanhatzen;
Iluun eta urutsa ekhia agurtzen;

arrerat oñta eguna, urruna karrean.

de fagio,

alitzatzen

ubada

ten;

en zugarran,

uan.

alitzatzen

wiae,

;

;

;

;

;

;

;

;

;

;

;

;

;

;

;

;

;

;

;

;

;

;

;

;

;

;

;

;

Izarrac handi eta chuhail itchuretan;
Panpanilen loreac arguiz hesten belan;
Itsasotic ihizi lurrerat ihesten;
Ahateac carrankaz urerat yoiten;
Eskuinetsoac chitzuz elkharrerek nahi;
Aphal dohan belea, behar gabe bihi;
Enaden pasaoiae uren achaletic;
Oilone ezin gueldi herrauts khabaratic;
Astoac irrintzinaz baster guzietan;
Zaldia e borthitzago erapestu mantan;
Sudur cihla zabalean idia etzanic;
Eta hegoret buruz, miliceac egninic;
Patta maiatz beharritan after den gathuaic;
Darabilzean kirtzikak chakhus maitatuac;
Har osten sortzea; uli askiak;
Ihesari emanac erle, chinharrak;
Zurda eta egurren hantura barnean;
Chiribika lokharri hausteco menean;
Gatzaren hustidura; khelder eroico;
Yendea dagoela suari hurbilsoe;
Cikinago yarria bideco izpura;
Zauriac minberango; hezur errencura.

Ephe eder berri.

Egun ederrae dire behar iguriki,
Arinenean bida yalguitzen iguzki,
Cerua garbi dela, fits bat ez inguru,
Mendebealan barna lanhoe bephuru;
Hedoi gorriz aberats iguzki sartzea;
Arguiciat garbia bere urretzen;
Erdia goibelean, chorrotchie adarrac,
Taugaren egunean hedoi mehez marrac,
Edo hedoia mulkhoz, pilotz bezala,
Pintarka ceru gaina edertzen dutela;

Lehen hirur egunez illargui berriae
Garriaaten baditu inguru garbiac;
Murruka direnean uliae yostaten;
Larretarat goiz danic liztorrae alhatzen;
Irimiarroa alfa gaintzid baratzelan,
Tardaintza datela bide guzietan.

Harri eta elhur berri.

Hedoi churi-horiak badohaz emeki,
Haize borthitz gatik aski mutrikiri,
Chuhail bida cerua argutu orduo,
Harriraren aro da uña imnetaco,
Hedoi berei elhurra dorit neguan,
Baterre etzitzean hatsu inguruan.

Hurzuri eta Calerna berri.

Sapha, lur arrafatze, haiutzi bero hari,
Beltzarana gametic hedoi mutrikizi zuri,
Egun gutiz haizea hegoco aldeten,
Hiruzuriak ditu lagunac udatic,
Hegoari darrako maizentze calerna;
Iguzki hatzet du etsai handiena.

Chuhail bida cerua argutu orduo,
Ido, hedoi harriar, aro da harriko;

;

;

;

;

;

;

;

;

;

;

;

;

;

;

;

;

;

;

;

;

;

;

;

;

;

;

;

;

;

;

;

;

;

;

;

;

;

;

;

;

;

75

Aro tsar berri.

Berri tchar dire negu idor, hegotsuac;
 Uridun uda hastez basterz chicaltuac;
 Haize heroac ere udaren hastetze;
 Berbarreko dute hego lutzegutie;
 Lanho husuguneak haitza pozozaten;
 Sobra marmalo, uhi, deus onic ekharlizen;
 Curreulo metac dire mamif on yateco,
 Eta iguel calakak heldur emateco.

J. M. H.

Ihartz

Atxagotxu

~~Uridun uda haitz bader lezintua,~~
~~Winegade berrea uderen haitz,~~
~~Ko ego hizk betharrea goitzen inarrutie;~~
~~Lanho husuguneak aira pozozaten,~~
~~Marmalo, iñiel, uhi, on gauz ekkertze;~~
~~Ostea dirizcera bader geldurzeco,~~
~~Curreulo metar bere ungu iertzea.~~

NAPOLEON PIO FRANCIACO PREMUA.

Erramu egunean zer berri handia!
 Hiren gatik ahal zen yabaldu gaudia,
 Ohol gorri zuna Rusian gaindia,
 Iuriz ez oraino hilu ibidila!

 Napoleonen haurrak lurra du berratzen,
 Errro aberatsenez tronua itzalzen,
 Nahasien orroa bethioitz igoitzen,
 Hedoi gabeo eguna luzean aguntzen!

Cerutie behar ditu goiz indar hautuae:
 Ez dire ustecabez benedicatuac,
 Haren sor eguneeo adar loratuac,
 Mende iraganetan bakes dohatuac!

Napoleon hirura, Titus bigarrena,
 Franciaren zorion egutien ditzuna,
 Maitatz ahal duzu zure izar ona,
 Iñitatz hautuenetik bethi dariona.

Bakharrie aski zare mende erdi batzen,
 Zoroec dute choilkoi hoberic amesten;
 Bainan oro baitire mendean yosten,
 Zure premua dugo gogotic ikusten.

ari muskho zuri

co

(2)

(3)

16 Mar 1856

Zure odol behar da Francia bozteco,
 Nahasien expata herdoilharazeco,
 Khorroetan lehenha ungu ekharzeco,
 Bakareen ilhei lurra, yorratzeco.

Ezda oren hobea nitoiz premu sorthu,
 Bozcarioz olhutza has diteke mortzu,
 Aita Sainduz bochić aituztchi di sartzu,
 Gachtoac ez bañitu deusec hala zaunthu!

Hola dire bi aita; bat da gorphutzeco,
 Buruz ala expatza hautaua tronuco;
 Bertzieac du arima gaizkitie zainduco,
 Orroitzapen egorriz duela eskuo.

Zer atseguien edukue amac bihotzean,
 Bi aita handienee semie arbilazean!
 Baten lana delaric guziz gorphutzean,
 Bertzieac arimaz du kharra olhoitzean.

Zer ezda behar yalgui semie holocoa!
 Guduko izanen da aita caracoa,
 Arimaco arrethan Pio gancoa:
 Nahi edo ez beraz, lurreco Yaincoa!

Gachtoac direnean sobera ozartu,
 Yaincoa ditu onac graciaz ernatu,
 Paris eta Errroma balean uzartu.
 Gorphutz eta arimen lauzean lehiatu.

Erregue ahulean edziteke mausi;
 Halacoez ez dinte gauza onic hasi;
 Sor orduko hirriscu badohaz ihesi,
 Berec deitihu ezpata heldurrez ikusi.

Yaincoa nahi ditu copetadun haurrak,
 Ez herrelsan dabiltsun ongarriko harrak;
 Lagunten ditu bethi goizdanie beharrak;
 Ez detzatela yorra gaizkian nigarrak.

Agur, miletan agur, Napoleon handil
 Yaincoa orroitzelizc etzaitela gueldi;
 Zue gueriztoz ungu, haurra altcha bedi;
 Franciaren loriak hala doke gainili.

Eguinen dugu othoitz luze biel zaisten,
 Zure andre hautua ez dela anaten;
 Bien igazkia du atseguna egoten,
 Sinhesti onei indar duela ematen.

Mendeanean buruan, zuen premu yauna
 Ikusazue begniz tronural higana,
 Izpiritzu gandia, orotan yakina,
 Unguiari diola zuen aitor ona!

Hiriak baditzute aisia guziaz;
 Hez egun detzakete gastu berezic,
 Canoia eta diruz hedat arraziac;
 Bihotzak darabilzca Escaldun yauziaz!

Sorthu berri erregue dute maifatuko,
 Nahiz Algerie yelos diren tituluko;
 Larrungo mendia da urez estaliko,
 Hez hari bekhaiatzean agur erregueko!

J. M. H.

Discours de M. HIBARREN, curé de Bardos, prononcé après la bénédiction du drapieru. 1846

* Millée aux livrées nationales, je suis heureux d'avoir héri
votre drapeau. Si un caractère différent ne m'imposait d'autre
tress devoirs, j'irais au bûcher avec vous soutenir et augmenter
la gloire immortelle de ces trois couleurs. Ce n'est pas in-
voquer la guerre, la France ne la provoque point; mais si on
la lui déclare, aucun de ses enfants ne doit la craintre. Main-
tenez-vous dans une attitude tranquille, mais imposante, vis-à-
vis de l'étranger. Ce fabarium de gloire, vous le préserverez,
l'armé au bras, de la souillure du doigt enemis; mais, ou do-
dus, vous pourrez rencontrer de faux frères, ennemis de la
concorde et de la tranquillité. En vous contenant ses armes, la
patrie vous recommande ses plus chers intérêts, la vie et la
sécurité des citoyens. Puisse le bien public vous devrir le sur-
sis de la guerre au delors, et au dedans la conjuration du
cataycisme des tempêtes meurtrières! Puisse la France ne
ris de la concorde, de l'ordre et du respect des lois! Au nom
de l'amour sacré de la patrie, craignez, de jamais déclicher les
entrailles de notre honnête mere! Guerre aux trahisseurs, aux
perturbateurs du repos, aux forbans du trésor! Mais paix et
protection au faible, aux bienfaiteurs de l'humanité, à la pro-
priété, et à la religion, dont la république apprécie les saintes
et utiles œuvres qu'il exerce. C'est à ce que l'on dira: *Liberté,*
égalité, fraternité.

LIBÉRÉ! Fils des lions de la Vienne Cantabrie, la liberté, c'était la lyre qui faisait bondir vos pères, la trompette qui, dans leurs moindres dangers, les faisait courir aux armes. L'histoire raconte avec orgueil les merveilles de leurs efforts pour maintenir leur sainte indépendance. Pendant quarante siècles, du haut des Pyrénées, ils bravèrent le victorieux Romain, le sanguinaire Vandale, et l'indestructible Arabe. Leur héroïsme ne fut maudit du stigmate des chaînes que lorsque l'univers les avait déjà subis. Le lion s'est enduit quelquefois, mais notre souvenir n'a point assez duré pour interrompre le régne éternel de la liberté Asturienque. Le géant liberticide a été lancé dans l'abîme par l'éclat du réveil populaire, et la Cantabrie, avec ses frères de France, s'est trouvée debout, dans toute la majesté de sa taille, prête à défendre, aux dépens de sa vie, la liberté qu'on lui avait arrachée par morceaux. Elle a eu quelques temps le sort du feu sacré des juifs : dans des temps malheureux ils l'avaient enfoui, et, mêlé à la terre froide, il perdit son ardeur ; mais à peine eut-on écarté la couche de terre qui l'étouffait, que, au contact des premiers rayons du soleil, il reprit son activité première. Ainsi, à peine l'auguste vérité versé ses rayons dans la profondeur des âmes, qu'il s'y allume un feu qui consomme les liens d'esclavage, et fait luire le majestueux soleil de la liberté, que nous solennisons.

Reprenez donc bien vite le vieux refrain de vos pères. Liberté c'est être mené ! Qui on ne vous impose plus de maître. Choisissez toujours des guides, et qu'ils trouvent de la gloire dans le titre de vos serviteurs. Vive la liberté ! O parole enchanteresse, sois toujours l'évangile de la France et du monde, la médaille de nos accents et le tombeau de nos poumons ! Verte divine, brûle de la plénitude de ton éclat ! Que tes ardents apôtres n'oublient jamais qu'au dessus de tes limites règnent, en ignominie, potentiats, les prisons, le bagne, et la puissance ; et au dessous, l'esclavage aux front flétris, assez semblable, dans son humiliant rire, à la victime qui brouille dans un ténébreux cratère. Liberté sainte, que tu brouilles du et du libertinage ne souille jamais ton front virginal et ta robe immaculée ! que le crime audacieux n'importe jamais ton nom sacré dans ses bacchanales orgies ! Puissance magique, détruis à jamais les aveuglantes imposées à l'action de la justice, à la manifestation des abus et à l'exercice du bien !

— EGALEITE! Qui oserait soutenir la diversité d'origine ou radicale de deux races d'hommes? Qui l'orgueilleux croesus profondément dans la puissance de ses parchemins, il rencontrera bientôt le limon, matière de tout corps; et s'il approfondit la question de l'âme, il ne remontera pas plus haut que le Ciel, source de tout esprit. Ce n'est pas à dire que Dieu ne veuille l'échelle des hiérarchies, il la recommande et lui vous des honneurs. Vous-mêmes, vous renoncez à consacrer sa volonté en plaçant au dessus de vous des chefs revêtus de pouvoirs et par conséquent dignes de respect et de considération. C'est seulement foulter cette égalité vaine que arracherait au légitime possesseur le fruit de ses sueurs ou de la prévoyance de ses pères pour le donner au prodigue, et à l'ennemi du travail... La terre prodige ses richesses selon qu'on l'arrose, de plus ou moins d'intelligence, et elle répond ainsi sageusement aux prétentions de l'égalité absolue.

Mais, trop modeste seur de la liberté, elle a vu trop longtemps repousser ses plus légitimes droits, qu'on assimilait à ceux d'un voleur. Elle ne fit pourtant pas toujours paradoxalement ce qu'il fallait faire; mais, dans l'ordre des choses, il fallait que toutes les forces étaient défaillantes, que tous les esprits étaient doués de la même éléquence, que toutes les passions et volontés étaient capables des mêmes devoirs de vigueur et d'héroïsme. Elle voulait qu'on ne tînt pas au fil compte des vertus de son père; que chacun fût dès ses œuvres; que dans la même profession, dans la même hiérarchie, pour les mêmes services, il y eût parté de récompense, d'encouragement et de reconnaissance.

Les balances de la justice divine n'ont jamais été à la merci des favoris; elles pesent le mérite sans égard à l'éloquence de la brique et à l'éclat de l'écorce. La loi, expression de la volonté divine, ne doit point avoir deux poids et deux mesures: tout homme est égal devant Dieu et devant la loi.

Il est temps de faire son procès à la justice distributive gangrée par les forfaits d'iniques mains, dont le glaive ne savait traquer que l'homme qui prend la bûche pour chauffer la gloire de sa grelotante vieillesse, ou le liard qui achète la paix nécessaire à l'existence du squelette. Mesurent-elles jamais les atteintes, sous l'équerre des lois? Que de justicier assigner aux assises.

FRATERNITÉ c'est la plus aimable des vertus, mais aussi la plus rare. Qu'elle ne soit plus une vaine théorie. Aimons-nous, supportons les défauts les uns les autres jusqu'à pouvoir les extirper avec l'arme de la raison éclairée. Il y a long-temps que le précepte de la fraternité retentit dans le désert; les bouches qui le proclamaient comme une vertu à laquelle s'attachaient toutes les autres, n'avaient pas l'avantage des répubblicains... Aux siècles passés, à peine prochain sur la fraternité dans les récits des temples, proclamions-la-tous aujourd'hui sur les monts et dans les carrefours. Qu'il n'y ait plus de France de tyrans, d'esclaves ni de bâtards. Que tous les partis se confondent dans le baiser de la fraternité, qu'il y ait plus de surs, de républicains. Oue ce que n'effarouche point vainement.

sue des républicains. Que ce ne soit pas une
étreille; il ne doit plus vous rappeler les noyades, la guillotin-
ne et l'assassinie de républicains, et tout le carnage au travail
de l'égalité et de l'équité de nos pères, que nous devons éteindre
le vestige et citer le indignique de l'homme en bourse aux Volks-
wahl pourtant sous leurs propres prétendus couleurs, et leur état de
l'heure actuelle, et bientôt que vous faire à ce sujet.

de l'obligation sociale, comme le fait volontiers l'auteur de ce
qui suit : « Les éléves courus, proclament par le Code du Québec
que toutement d'ordre réglementaire, c'est-à-dire que, lors de la course, aux deux tiers des participants
qui pratiquent toujours leur sport constamment, dans une éventualité que
de faire de leurs voitures de course, il est nécessaire d'en faire un
moyen ou qu'il n'y ait pas de déchirure avec les autres, moins de perturbations pour
les autres, pour que le temps soit plus juste, pour le moins de dérangement et d'autant plus
peu de dégâts à la personne qui le démonte. »

ur. Elhorgao akabe

Dugun goa eantuan adiaz
Eskaldunen hiria migjiria,
Gakauia bar higun dina ordzstan
Ahalikoa etan mukilatua.

Bata deio laude matua
Bogiatian etorri lethera,
Futte dute gakauia din denora
Etxelarit betea in onda.

Mizpianen bilba dabiltsua
Hai aduo maitas higun;
Maurria da, ez zu yerau eutxarra,
Zutxten si urteko Maurrae.

Ortuze du lastean orea,
Kaurri betiz higun atxoa;
Ustekaloi ~~ezpaztun~~ ^{ezpaztun} gatiko
Edu nizkia mukilatua uroko.
Ahalikoa etenatzeko ^{etekoa} hizkune.

Nahia duen tubaketa migjiria,
Aldinean sabel gain lehorre,
Eskaldunen betiz g ahotza,
Landorran erakuetan mukila -
Etxelarit leku mukilatua,
Sedikian oso hajptzen;

Etxelarit herri biadzerar,
Sorreko da mukila arturarrat.

Zahartxean tauzo da mukila,
Zaharrean etxuan dabilta,
Zeritzan bila dute dutezuen atxoa
Gatikoa, g mireta herrikide
Ko, Gero galduen Herrikide
Zegoen gatikoa atxoa.

Ahalikoa berlante du hontzun
Guantxoa batzuk berdakotzun
Maurria betzileku
Le oia Camaleton jarriz
Beritz betzileton gora haueta,
Etxelarit zergun preztole.
Uthabili gora betza asti;
Etxelarit hizkuna mukilatua
Makila du aiger ascotar aizkura
Hautz gora egorri aizkura.
Etxelarit gora betza aizkura.
Eskaldunen hizkunea
Aizkura hizkunea betza
Etxelarit gora egorri aizkura,
Etxelarit aigeri de mukila;
Bakarren betza batzi dela
Eskaldunen hizkunea
Tenderia betza aigeri;
Etxelarit gora betza hizkune
Albunian arraue hizkune.
Babbarie euspi du etxoa
Makilaria gora etxoa
Guantxean Cauten hizkunea
Batz eguna hizkun hizkune.

Poélie.

Chez ton long appeler, le poète sur ce l'hippocrate, Hippocrate, philosophe-chirurgien, Moïse, Job, David, chez le hébreu; Homère & Hésiode chez les grecs; le Bard, chez les Gaulois... Maurrie était catholique d'Horváth, Auguste de Nigde, écrivain italien, écrivain d'ambition, officiellement catholique, mais possesseur de l'âme d'un protestant. Il fut l'évêque de l'Eglise romaine de Dernia, maintenant catholique.

Moïse de David étaient le homme occupé tel qu'il est... Le poète de Gregor de Nagy au sud de Vienne, de l'empereur de Corinthe, au musicien par à la bonne administration de leur district, jusqu'à quelqu'un de Sagone-Dame de l'Innoverne. Il l'Eglise universelle, St. Thomas, l'ange de la théologie l'est tout de même admiratif pour.

Un plus illustre grec que l'Eglise n'a pas considéré l'opposition contre l'appel de l'empereur à la composition religieuse. Un poète de Chavonni Calleix, un autre figure de Rega, du royaume français : St. Ambrois, St. Paulin d'Antioche, St. Fortunat, n'étaient ni des dévots, ni d'importants administrateurs, quelques poètes.

Cela prou a été couronné au concours de l'Urgo le 1886.
arrea, obretoia uaskatxue.

Aurren bitz gachotae ita hurbil onar,

Bestae gallotzen ita bakoze guizman;

aintz buraz natahi, herriatu derrima;

Iñarre, zatza hauzo hoberunak. (bis)

Aratutegi-hirur egun besti beregiai,

Mendoren mendiz aita omeni utxiaz,

Nahiri ar uibiz egun ahanziai;

Iñarre, zatza biluz arraziai.

Jar bedi garteria oñinak garbitan,

Serra besta biderat Sorballa hasetan,

Makila gorri hartu beto zahuetan;

Iñarre, zatza zortzigerat betan.

Chirine natu dute euskarre ikki,

Elinu ere uizkaitz gassata igurki,

Gelatzen galitzun dute egorri iburunki;

Iñarre, zatza edorria arraitik.

Yag trinkatu guinduun sain ekharrikun,

Hazurin hauzotarri aita ilobekin,

Ego behar mihate artura onukin;

Iñarre, zatza lehia beretkin,

Arraiaak edore ekhian goibiltzue,

Hedoria besti dute lizentzat ilhatzen;

Egungoan ipurtiar bestae die deitzen;

Iñarre, zatza, he gata arintzue

Badugu arno gozto larragoen untxitau,

Lortzen harri die olaea eliztan,

Larrungo agurria da ladi querretetan;

Iñarre, zatza hozas hauzinetan.

Hiria eba behar gurekin izartu,
 Errincimen atxear baino esan dute,
 Selduney arrogean aintzura erlatu;
 Iñate, zatzez tratatzeraot zutu.
 Edo epe eta beltza bat egiten handi,
 Maita da ikustea arrazia gaindi,
 Burue mire gizra etxean utz bedi;
 Iñate, zatzez, gorta pater ledi.
 Zedakite hirian atseginuen berri,
 Hizkuntza ikasteko hiriaez egari,
 Nigarras du bokharien han iabat ikerri;
 Iñate, zatzez egiterat hiri.
^{ikastur}
 Shaldun haurrak jasoz, Iñateko pilotar,
 Distantzia bere ordeñerriez bestelako,
 May gaindik dantzarie gatz-hizkuntzak;
 Iñate, Pirineo, bista guretan.
 Zatunen duzu lastre Parte errotan—
 Shaldunen deitza mirialde zortetan;
 Erua berzen hiriz ber bera egitera;
 Iñake, etxaran altxoroa eusaten.

Mendebaldeko justicia eta eguna
 Agurteko zinem batzuen lagun arguna,
 Babi argina.
 Jostea iztzaizkien errotan haurrak,
 Heltz atxurak,
 Hortzak hiru hau yari nauti bihurrak.

Aquesta era serra unapu Gipuzcoa,
 Iñateko etxarrekiko, etxua istau
 Era ostirak:
 Eguna bolugarriz minetzi buru,
 Bere inguru
 Justicia goerdina ~~etxean~~ tegophene.

Iñaki altxorrik nihon doki,
 Nahi zuten egunetan ohoitz berokie,
 Nihot eg oki?
 Olerat jo egakutako, txutxa-clarie,
 Ez aitxoriere?
 Iñaki da gaixkiago amari-umeric?
 Guion gacho bat zuen egunak hantzu,
 Nojiz eutxatua Gaitzen gueldia,
 Hare zuen hantzu.
 Ondarre iren guion arras muritzo,
 Ya egin muriak,
 Iñaki ibaiak begira, hario hitza.
 Justicia ez hantzu nihor haberri,
 Iñarreko ekintza oro etxekiko yarie,
 Era ugure.
 Joan zuen ozkanean bere etxelor
 Adinanderat (tribunalak)
 Haupoz eguna dela adroigterat

Eguni zuen sartza letxan estuan,
 Bere ikuna larriz paper buruan,
 Linta hautuan.
 Juie gatineak dute galdez uztatua,
 Itxulitza,
 Ondoan bere gainera eg nahiakatu.
 Letxu begala, hitze erakustean
 Norren sarean nahiak gureen artean,
 Oso batzuk,
 Sudurraute gainerat hetsig atxea,
 Gatzitz betxka,
 Elizentz egone handiak yualdea.
 Iñutxen uholdeko harren tokirik,
 Iñarreko y nahi harbil aterri,
 Argui berriak.
 Jean Coctea izan zen beraz ezerak,
 Behar tokirat!
 Etxetxu aitxotza nihioz kurrerat.

Alegria horri ahorra Shaldunen unan aguz gora (lis.)	Chiripa baino hober matxila, Bidez hura besotan datila d.	Iñaldeko de erdi batailegi, Ez igantzi crostio gallego.
Iñarreko gremio lurreko, Ezdu nihor bateko adinero. Alegria	Berguerak bizi gureki, Iñangate berbaldy hoberri. d.	Atxulegune mendile Shalherria Nahi nahi den egiterat hiria.
Iñarreko gatz garbia, Garbiago nore dateko hobia. d.	Iñugabe eguna iñarre, Hartako de letxorak agertzen.	Iñupuzcoa maila pilotak, Bi gaua oroi elizte eta laueta.
Iñarreko gatz garbia, Hartako de letxorak agertzen.	Gauza bero sobera yarie, Iñarreko gatz garbia.	Iñarreko gatz garbia Iñarreko gatz garbia.
Iñarreko gatz garbia, Hartako de letxorak agertzen.	Iñarreko gatz garbia, Gora buruz diteke agur Iñarreko gatz garbia.	Iñarreko gatz garbia Iñarreko gatz garbia.
Iñarreko gatz garbia, Hartako de letxorak agertzen.	Iñarreko gatz garbia, Iñarreko gatz garbia.	Iñarreko gatz garbia Iñarreko gatz garbia.

Chuberotar mungoztia
 Mungoztia garaien astia-x.
 Guztia, bethi zaugitar,
 Ezin ichel gauz minumtar.
 Sopurtaia, orregua guzo,
 Nati hauz aquregua dego,
 Ekzagole urgo herriat,
 eta besta ^{mug}ekaldun herriat.

Berrikita eta duntunai
 Hartas dorri muntxan eunai.
 Guzugutai asto Ekalburai
 Berri muthil matia ekaldunai.
 Gujona goiz zahar alegia,
 Ezgozodun ekaldun herriat.
 Hitzarrak alde astetzen,
 eta besta ^{mug}ekaldun herriat.

891

Egituz neapait laster
 Zaldi ketar eguzkaren bozter.
 Egon bide duna den kora,
 Ezda urbor hura baigengoa
 5. Moroz, urtz urbor
 Egitzekei etor,
 Eguna zutia lehor,
 Hartu ere yanari,
 Ez abantzi erari.
 Ezkoz alde hundar
 Orozgaiten lotar.
 6. Goiz alde zilarie
 Elhimpene hoiarie,
 Ez argui, ez khore,
 Elhalduna hor sortzen,
 Erraskiz abiabien
 Ezloso harritua
 Egon hor datuen,
 7. Zimbat dorri agueri
 Emane ihesari
 Uman igori?
 Mundi oaldaztear,
 Ezker jasotzen,
 Oto de batere?
 Ez itzalik ere.

Abarca otxarai,
 Enege handiai,
 Apur eta berri;
 Galde da gizunarrak
 Ezusteg lasterrak:
 Han basta Moroa
 Beharriz Moroa,
 2. Abarca beharriz
 Gudaro lehoian,
 Estet eta berri;
 Jangria mendian
 Ez hizkun biotan,
 Mungo edon Moroa
 Zaldua chua.

1643

Ixtabera, eriaz latz gophera
 Ixtabia egunen laster ra,
 Herrikoan mitioz, hura huzunia;
 Hondo, eriaz, lapurta berarra.
 Urutzia liburu gurezgaitan,
 Iñakiak liburu whitezen;
 Omizun etxai etxita gozdeten,
 Hizkienetan iyer bat eguzki
 Zuharrak sareen hedatzen.
 Hasko lota, hasko latz matala;
 Ixtabai hizkun lapun hilak;
 Harpazien horroto matikai,
 Ichidun mithien gizela.
 Izarrak uztaritza
 Non zen zafqui hortz muguren saila
 Gorria burruanak hizketa,
 Isto aldiak zerbaiz otsikila
 Ixtabia lanholako handia,
 Gueretzia den Bixentia ditu:
 Bixentia urtabidea eg hizta,
 Ondra oso Bixentia ditu.

Aleratza

Juskiak Coru oso arintzen,
 Bera argiz gizarrak goibiztu,
 Baimen lurrak unga ureu arfuzten:
 Aleratza oso erubatzten!

Korleku zaino etxai aurrekin,
 Erronka Santiagophorrikun,
 Berastean sabel erdi Guretekia:
 Aleratza ona Guretekia!

Hura maki aizkide etxoztun,
 Hormeldur shoin haindunen,
 Hari aiger laugiztunen,
 Aleratza bida maiquuen!
 Ez dante solas ergoiletan,
 Ezperita begi eriaz,
 Erronka etxoztunen,
 Aleratza nikon Guretekia!

Batzartengat estai berri ematen,
Aldatzailei errekhi abiatuz,
Enebaia urodun gaingutera;
Aberatza itxalez begira!

Guerriko da, ihusi gabe otsua,
Guertamenez gauzten itua,
Ikerketa ardatzen semeatu;
Aberatza nirei, sortzea!

Hoburuko betki aldiadarizat,
Ez hartua nirei nlore dorrontzat,
Ez hauri-hauriez Christan artzat:
Aberatza uret etxobat!

Nego Yauria makhurue-erantzuetar
Nor non urodei behin aperitzear,
Ore gare yautzi behor hoberiat:
Aberasae, Giza Berzaldeak!

Erromesak.

Aldi gache gurrizit, letheran
Berrikoi dute erremesak atxarrak:
Erromesak erajaten urtzean
Kerrustatz zirkontzat gatharrak.

Ez bezain erthorren ixtzertan,
Ez ditzeko nirei, aditu ezerre,
Ez gure puti gataz hauzerie,
Gutxiago goxhal gorbideuri.

Ez denitur do ekintza aqurtzen,
Taheskara Salazka berozen,
Etxore ere gogorlari ez khenzun,
Zekukurroso atxatan edwartzen.

Neil batz artha hauzta bidetan,
Do belar hukien miretan,
Mazkinakiek behintzat heirostutaren;
Aberatza mirika orotar!

Tokiz hurbat zaintzen gainzetz
Domestica hauzou erretzen,
Gazteluarreko oine erantzuten:
Aberatza gugiaez oihartzera!

Mix triyzi bat datenak hortzat,
Libere gauzak asken legeharitan;
Aude oso inukianak estutzen;
Aberatza haurien lilketzen!

Nekihotz erdaroko bekhaitzen,
Bekhurumea audrie erakuster,
Igauz uholiz eriazan ageratzen
Aberatza berriko yozteren.

Seminatu, horrie egunigetean,
Mitsuna ematen argutzen,
Ikerketa arra, aktzioan oztar,
Ispalatz gauzo arte burratara.

Egi zeren erakutsi gipiri,
Hitz gizia artagelatua dite;
Hauri ez behar erantzuratu,
Errekin deusere akitu.

Deniarie osiz estali nahi,
Izpatamien ez bekhaitzera lohi,
Yauria herria do nahi,
Mestetas berri erema atsi.

Hobiri badu zoretzera chumerina,
Laster gain du lehitura fikuna;
Ohortzeta betki horre leuna
Izandemuri gozateren denia.

Ikerriko da egorretan Yauria,
Nire hauruen uztibait berdinakoz:
Ez ditzkie oso batzuetan daw
Eta mina betira berzundau.

Betki izanda mentun
Suncane makila,
Hura iuri hainzeten
Mazkinen itxala.

Marehalek horria baldin
Hizkial horria beharbide,
Maitinigarrat ditzo egunial Yainwenez erantzaro,
Mehiloren uztrotz edoia unanak Egor Erronak. Mar.

Etxuman khorri,
Erejumendia zera;
Iauntzko gaiztaran,
Ikerketa erantzurak.

Alakita bat ekuan,
Agorrika gaztorra,
Hamili zirei tormau
Babyloniarra... Mar...

Homiloren makila
Ybar aiphatua,
Cenotic yautz zela
Atxoa asmatua Mar.

Tokiz zatiar askotan,
Agorri oraino,
Maitila urri erantzaro,
Makilera giparte Mar...

Etxuman guti Hauri
Frances errejuea
Makila urri gaintz
Ikerketa erantzurak.

Ematian makila
Maitise norbait
Eran nahi or zela
Hizkateko goitzi char.

Erejuea Elizas
Yauri aiphez pikua
Makila Urri gorabe
Izehura hauria... Mar.

Nikoz ez Etxaldunak
Mante gauziratze,
Gure letoez inizuna
Makilera giparte Mar...

Yauri Gabbarie Beraz
Etxamien makila,
Adiagaten Ikeraz
Herriz ezkila Mar.

Hobiri bezat ekitzat
Ez jauindu makila,
Yauria uai gertzen,
Eta mirekula Mar.

Syreneton shita shigi Ichima
Sa arawu shangg plumaia dama;
Beri alde, ikitie, maita de ester;
Estururi bergea duene gutan
Egta suni garnatina, itchura dala
Buruli ~~ilas~~ churi belliachin marrata ogata
Huwadatu erque shigi pagica,
gen dole eman etchera orie
Kearacha badetan yartua gametan;
Hau bin obiged belbil gata ettan.
Koren bidan eado erque itigore,
Lepiopoleta choithi nago bidarie;
Lutian huldu da harie, sorogip hitzeta,
Mooy ierbaten belka satthoren cithotan;
Egen bader gosen satthoki horatae
Equite Gattutute Norman bon bettar.
Si ritato isupra, Pyrenees duri
Hato ~~totto~~ ^{Emas} ~~totto~~ hau at shigini
Leyran ~~letra~~ ^{Urithe} ooz diresu toby gaulei
Gumia aktan ^{Urithe} eratayen
Fratero tefekat ebo higocer,
Aren aratara ~~totto~~ ^{Urithe} bheronat biderar.
Igugpa ^{Urithe} atdean mudiad bepera,
Ketuan naki ~~hato~~ ^{Emas} hato higalu arburu,
Bisias dirimad shigi ~~totto~~
Asim, canto, cohong ~~totto~~ ^{Emas} maitae
Yas madadeira, adarun kattetie,
Higaluz uro atig, libauin bidetie,
Heldue nota chingatas; adutie goetie
Yelguen ^{Urithe} totto arruyet, higalan;

Multa, ur-espata, zine ohatzatik gela
Za itzarrapenaren goitizenean daztunetan.
Etxi juntutan daicit latter haziaduna,
Eneurutte ~~eta~~ haziatu eusto darioira,
Osoa gainz oihura heldua da eucua
Aldiajuz bi ~~ezagutu~~ ^{ezagutu} haurtiketan caustua.
Atxurina datu horo fedeari,
Ura hazi ~~ta~~ trupatu nireko gorriari;
Ortu diez ikurutz ^{titza} mirelari
Etxandizpi guraua chek berotar;
Bixarreko gurelaria hozgarren legez,
Egitia arrauakare begain tabotar;
Ereka eta uzen beztula paleuan
Etxi ~~gure~~ ^{gure} aozdar kontra gurelaria.
Ura arhume ate martxuka chorria
Sorraraketen amurraka, labarru ariai;
Atobera dituzte Celta, Sabinotz,
Ibar bilzarretxe, lotzearlare-chozi,
Atxu kon-kon-darin otheareko juntutan
Edu sati horitzan hazi zerbaitan,
Ereñu hizkia dae inguru arautzen
Hazi eta utzileko eantza abiatuz.
Koegal-eharrizeta ^{Zortziko} Kondaunin ostie,
Baltzarat ekharrial ^{gorriko} bista,
Aldiajuz dituzte ^{eta} ailear caustuan
Leme haziene tota hizteco hiztunetan,
Doragelari urrun ^{Eiba} aleberri et
Elo aldean ten bertz-puntatik herri
Itzalak dantza ^{gure} gure harraketa hautsduan
Batzulo urruna herrialdeko hiztunetan.

Migia dör mendian epeler
Oparatzen inbentzitzen auster
Egilea beldute ~~Ehizatea~~ ~~ez da gauza~~
Kotan buruan dör hebatzen e arrean,
Gure araberak, moldeak, aitzetak.
Mesteguiak dör, nola otsasuna,
Ehizatzen dörrotzeari urina.
Balo-Atxoa edo ihizi beldurrie,
Belatxoi da itzazten orotan otxiarre
Hura doaio chicken lerente gorterak,
Igubi zero aizto bizkorra gainetar,
Yozkera bere mirea chorrotz eta minaz
Hozurreko poyatz ~~ez da~~ errem, ~~ez da~~
Ibarri nahiz iheset, ~~ez da~~ ~~ez da~~
Frisketas Bere albaia yautua bat-batei
Misterioa beri baitute ikatzi,
~~Lore Atxoa~~ ~~Dekatzen~~ ikhati.
Erreki ditzakea hodegi?
Kilometro Bat arrun Bat berria jaun
Misterioa yarriz, ~~ez da~~ goizgiztun;
Lasteria alginak, otxikorrak dute
Ehizatzen herriagat, belatxoa bezala
Eguinuak eurbera, ~~ez da~~ ~~ez da~~ churrua
Emater dör erred ustea eindurak.
Ehizai zorritzat Auteloi-ekintzak,
Hogei minatu heinek Galarren aizkor
Jantziak dute Gauda heldu dela haurt.
Ehizako eta Ehiziny, alkhar-dute ditzun
Hodekinuak yarriz de hiru atzotzen,
eta guero Eakita artikiz eriziat
Hizketa beldurri Segurti Larraia,
Mendiburuaren Bederak oso garrantzua.

Nous recevons une notice biographique plein d'intérêt sur M. l'abbé Goyetche, dont nous avons annoncé la mort récente. Le cadre de notre journal et l'espace que nous devons réservé aux nouvelles politiques ne nous permettent pas de l'insérer en entier. Nous nous bornerons donc à en extraire les passages qui peuvent intéresser davantage les nombreux amis qu'a laissés M. Goyetche :

« M. l'abbé Goyetche célébrait encore les saints mystères le jeudi, 9 juin ; le vendredi, il gardait le lit ; le samedi, il recevait les derniers secours de l'église ; et le jour de la Pentecôte, à 4 heures du matin, il rendait son âme à Dieu. Si jamais il y eut dans un village un deuil de cœur, général et sincère, ce fut celui de ce jour. On se rappelait et on se transmettait de bouche en bouche la vie simple, cachée et patriarcale de cet homme d'esprit, qu'un enfant arrêtait par son babil, et qu'un chapeau intimidait au point de le rendre muet. Savant, littérateur, poète, on le vit, pendant un quart de siècle, mêler sa voix à celle de meilleures chanteuses, derrière le lutrin de son église. Jamais plus d'humilité ne se joignit à plus de mérite.

« Né vers la fin du dernier siècle, M. l'abbé Goyetche fit ses premières études peut-être avec trop de précipitation et sans attacher assez d'importance aux minuties de la grammaire, dont il renvoyait les difficultés à l'héroïsme des rhétoriques. Il arriva jeune encore sur les bancs de la théologie, et la scolastique mit en relief ses ressources intellectuelles. Au milieu de cette pléiade de sujets hors ligne qui faisaient alors l'honneur de notre séminaire : les Barrigol, les Hirigoyen, les Claverie, les Malgor, les Etxegoyen, M. l'abbé Goyetche occupa un rang distingué.

« Dès les premières années de sa prêtrise, il s'adonna passionnément à l'étude.

« Ce qu'il apprenait, il le gardait pour lui, n'ayant aucun de ces relations si utiles à la direction, à l'essor, et même à l'éclat de certains esprits. Il n'avait d'ailleurs aucune prétention, aucun empressement à se faire valoir, aucun penchant à parler de lui-même, aucun désir, ni apparent, ni caché, de se mettre au-dessus des autres. Ses familiers seuls trouvaient en lui l'homme spirituel et aimable. Ses phrases saccadées et son imagination feconde en saillies plus vives les unes que les au-

ires, le rendaient parfois piquant au dernier point. Il saisissait au vol les traits de son interlocuteur, et, joueur délicieux, il les relançait enrichis d'un cachet particulier d'esprit. Bon, généreux, franc, d'un cœur d'or et essentiellement amical sous une enveloppe un peu hésitante, il est peu de personnes qui l'aiment pris pour ce qu'il était. Jamais il n'ouvrirait la bouche sur les défauts d'autrui, et si l'il s'attachait à quelqu'un, c'était pour toujours. Aussi ses amis des premiers jours furent-ils ses amis de ses derniers jours. On ne se doutait point qu'il possédât la connaissance de plusieurs langues : les ressources de son trésor polyglotte brillaient lorsque les circonstances le mirent en présence d'Espagnols, de Portugais, d'Italiens, d'Anglais, voire même d'Allemands.

« Il allait toujours seul en promenade, le fond de son chapeau garni de livres. Il parcourait les bocages, et c'est à leur ombre qu'au bruit du chant des rossignols et au murmure des ruisseaux, il enrichissait son esprit de mille connaissances qui y sont restées enfouies. La plume le lassait, quoiqu'il a manié avec aisance d'esprit, et il lui a fallu tout l'héroïsme de son sens patriotique pour chanter en basque les fables de Lafontaine, de ce bon Lafontaine dont il était peut-être aussi bien l'image vivante qu'il en fut le traducteur naturel. Ce qui le réveillait dans le silence de son isolement, ce fut le bruit que commençaient à faire autour de lui quelques Phileuskiarres marchant sur les traces des Humbold. Son réveil fut de courte durée ; ce qui mit fin à son état d'auteur, ce fut peut-être l'impossibilité de faire face aux frais d'impression. L'exemple du rapsode Homère, mendiant son pain en allant chanter de porte en porte les plus beaux vers qui aient jamais été modulés, n'encouragea point le barde cantabre, et il se tut. Sa gloire fut populaire ; elle s'accrut à mesure que les autres jouissances diminuaient pour lui. Il n'essaia que peu de critiques, parce qu'il avait eu soin de n'offenser personne, et que la nature de ses œuvres ne permit point à la littérature ignorante d'atteindre à sa hauteur. L'Académie basque a perdu en lui son doyen et un de ses plus illustres membres. » 30.24.

30.24.

LE MONT LARRUN.

On se rappelle que l'été dernier, durant le séjour de la cour impériale à Biarritz, S. M. l'Impératrice eut faire une ascension sur la crête du mont Larrun. On sait aussi que la municipalité du village d'Ascaïn, afin de perpétuer le souvenir de cette auguste visite, résolut d'élever un monument commémoratif sur le sommet de la montagne. Au sujet de cette érection, on nous adresse la communication suivante, étude de moeurs locale pleine d'intérêt, et qu'on lira avec plaisir :

Au bas des quatre versants immédiats de Larrun, on voit s'étaler les riant villages d'Ascaïn, Bera, Sare et Urrugne. Ascaïn signifie en langue basque *commencement de montee (as-gain)*. Bera veut dire *bas (bera)*; Sare, c'est entrer (*Sare*), par allusion à la gorge, située entre Esnarr et Aiharri, par laquelle on entre sur son territoire dont les premiers habitants sont venus de l'Ouest ; Urrugne enfin désigne un lac ou lieu plein d'eau (*urruin, egin, a*). Dans des temps reculés, il a dû être submerge ; sa position topographique l'indique bien ; les hauteurs de Sokhorri arrêtèrent les torrents des montagnes, jusqu'à ce qu'ils se firent jour par Urthubie, *chemin fondu (Urthu bidia)*. Tous ces noms conviennent on ne peut mieux aux lieux qu'ils désignent ; mais où tend, nous dira-t-on, ce préambule étymologique ? Un peu de patience, cher lecteur ; n'avez-vous pas remarqué que les géographies écorcheant tous les mots basques, et qu'il n'en est presque pas un seul sur les livres qui ait la signification et les formes données par nos pères ? Témoin Larrun, que l'on s'acharne à écrire *La Rhune*, nom aussi baroque qu'insignifiant. En faisant l'ascension de cette reine des montagnes du Labourd, on rencontrera une série de mamelons, dont chacun a son nom et invite le voyageur à faire une halte sur son plateau : ce sont autant d'étapes de monts. Le dernier s'appelle *mont éloigné, solitaire (Larre urrun)*, par opposition à Larren, c'est ainsi que ce mot se prononce à basse altitude. L'Académie basque a perdu en lui son doyen et un de ses plus illustres membres.

En voilà assez sur les villages et les noms des lieux qui nous occupent. Aussi bien ces lignes n'apprendront pas l'orthographe aux bascophobes ; passons donc outre. Diron-nous en passant qu'Urrugne est un village charmant, Sare un village abondant, Bera un village riche, Ascaïn un village des plus grazieus ? Le territoire occupé par ces quatres villages est un pays de cocagne ; mais il a encore une qualité qui le rend surtout aimable, c'est l'union de ses habitants. Il y environ un siècle, ils étaient ce qu'ils sont aujourd'hui.

Naguères encore un ermitage s'élevait sur le mont Larrun ; c'était une espèce de pauvre maisonnette, précédée d'une croix en pierre. L'ermitage qui l'habitait menait une vie très-sauvage ; il marchait pieds nus, sans sandales, ne portait point de lingot, couchait sur la planche nue, n'avait qu'une pierre pour chevet, et portait nuit et jour une grande croix de bois sur la poitrine. Aussi était-il en grande vénération dans tout le pays.

Malgré la légèreté même des mœurs, on admire la vertu, et le courage inspire du respect. Nous n'étonnerons donc personne, en disant que les habitants religieux du voisinage allaient souvent chercher, auprès de l'ermitage, de la consolation dans les peines, lui demander de sages conseils, implorer le secours de ses prières. Ils avaient bien que, si sa piété n'avait pas été sincère, il n'aurait pas persévééré longtemps dans un genre de vie aussi dur, qu'il avait embrassé à la suite de plusieurs saints.

L'ermitage de Larrun n'affectait point un extérieur singulier pour s'attirer d'abondantes aumônes, comparé sur la prodigalité d'un peuple imbecile. Il était laborieux, comme l'ont toujours été les vrais ermites ; et comme sa vie était frugale, son travail lui fournissait à peu près tout ce dont il avait besoin. Ce qu'il prenait donc quelquefois d'une main, c'était pour le donner de l'autre à des malheureux.

Le ~~jour de la Saint Jean~~, les quatre villages faisaient processionnellement l'ascension de Larrun. Ils partaient de leur église respective à cinq heures du matin, au moment où tous les oiseaux égaient les vallons de leurs ramage matinal. Ascaïn montait par le septentrion, Sare par l'est, Urrugne par l'ouest et Bera par le midi. Vers les huit heures, la population de Sare se déployait aux Aihararis, celle d'Ascaïn aux Ithurrierdes, celle d'Urrugne à Ihizelai, et celle de Bera, par le col d'Arlepuy, se repiait sur le dos de Larrun. Alors tout le monde se trouvait sur le territoire d'Ascaïn qui, en enfant bien appris, cédait le pas à Sare, que suivait Urrugne, tandis que Bera tenait déjà la tête de la procession sur le dos du *lointain sommet*. La première croix brillait sur le plateau de l'ermitage, quand celle d'Ascaïn arrivait au pied de la dernière montée.

C'était un spectacle admirable que cette longue file d'hommes, qui semblaient s'approcher du ciel, pour mieux prier loin de tout bruyant. Le mélange de tant d'hommes jeunes et vigoureux, toutes ces têtes découvertes, la réunion de tant de visages rieurs et enfantines, tant d'acents graves et pathétiques entonnés par des prêtres et répétés affectueusement par la multitude, on ne pouvait les voir ni les entendre sans que les entraînées en fussent émuves et que les larmes ne viennent aux yeux.

Arrivés à l'ermitage, les quatre croix formaient le cercle, chacune ayant soin de prendre le point regardant son village ; toutes les voix se réunissaient, comme pour donner un dernier assaut aux trésors de la Providence, nombre de psaumes étaient chantés, des invocations adressées sur tous les tons, et enfin quatre prêtres bénissaient l'air, tandis que leurs paroissiens courbaient leurs fronts.

La cérémonie était terminée, chacun pouvait, dès lors, ou revenir sur ses pas, ou passer le reste de la journée sur la montagne, comme il l'entendait. A Larrun, qui porte mange, et mange de bon appétit. Les amis se cherchaient, se voyaient, s'invitaient, se régalaient ; on allait, isolément ou par groupes, se percher sur un rocher ou s'étendre sur le gazon ; la joie était naïve et générale ; on se croyait de la même famille ; tous les hommes des quatre villages se connaissaient comme ceux du même lieu.

Hélas ! ils ne sont plus ces temps où des populations se réunissaient pour se voir, s'entraider, et s'unissant dans la même prière, faire plus saintement leur dernier pèlerinage. On devient égoïste, et partant, mauvais frère. Il n'en sera pas encore ainsi d'Ascan, de Bera, de Sare et d'Urrugne.

Le 30 septembre 1859, l'Impératrice Eugénie fit l'ascension du mont Larruns. C'est là un événement que les quatre villages ne sauraient oublier; aussi se bâtent-ils simultanément d'en perpétuer le souvenir par un monument durable: un obélisque couronnera la crête de la montagne. Il n'est pas dit qu'il sera aussi remarquable que celui de Lusgor, qui décore la place de la Concorde à Paris. D'ailleurs, quand même on trouverait dans la carrière voisine la belle pierre qui porte le nom de syénite, comment, avec les ressources de locomotion locales, faire arriver et placer debout, sur Larruns, un bloc de la grosseur de l'obélisque de Paris? Entendez plutôt l'histoire de cet monolithe. Si vous le voulez, elle n'a guère de rapport avec mon récit, mais c'est une page intéressante de l'histoire contemporaine de l'art; on me pardonnera, à ce titre tout national, d'associer l'histoire de l'obélisque de Lusgor à celle de l'obélisque du mont Larruns.

J. M. H. (La suite prochainement.)

92

93

Il fut naître en Egypte vers l'an 4320 ; c'est donc un enfant d'âge respectable. Après être resté debout, dans le désert, pendant l'espace de 2000 ans, inébranlable et immobile, il lui prit envie de se coucher et de prendre un peu de repos.

Un jour, il prit fantaisie à Méhémet-Ali de le faire lever et de l'envoyer à Charles X, roi de France. Mais ce n'était point le un de ces soldats que le premier bruit de la baguette fait mettre sur pied, ni de ces vieillards désirieux toujours de quitter le lit, ne pouvant point dormir. Il fut si lent à se mettre en route que, lorsqu'il arriva vers Paris, il trouva le roi parti en exil.

L'enfant du désert n'avait qu'une cocarde blanche pour tout ornement. Il la remplaça par la cocarde aux trois couleurs. Il passa quelques jours couché au fond de son navire de transport. Comment le faire mettre debout pour le présenter au nouveau roi ? C'était le quart d'heure de Rabelais ; mais lorsque les Français veulent une chose, rien ne les empêche d'arriver à l'accomplissement de leur désir : ils perçent ou aplatiscent les plus gigantesques montagnes, ils convertissent des lacs en promenades et ils repoussent de leur voisinage les vagues trop familières de la mer, tandis qu'ils font penetrer, dans les gorges commodes de leurs chantiers, les flots calmes de l'Océan.

Pour mettre sur pied l'enfant du désert, on fit venir à Paris un grand nombre d'ingénieurs des ponts-et-chaussées et viaducs. Dans tout le Labourd, il ne nous resta peut-être en tout qu'un seul conducteur, et celui-là, afin d'émpêcher Petit-Paris de devenir un lac de pêcheurs ; car c'eût été dommage, n'est-ce pas, de biffer le jardin de l'Euskaria devenir la victime du courroux de l'Océan ?

On réunit encore à Paris toutes les cordes qu'on put trouver à 40 lieues à la ronde ; elles formaient une montagne capable d'éclipser l'Olympe. Ce n'était partout que poutres, poultries et chaînes. Des millions d'hommes robustes entouraient l'Egyptien endormi ; des sacs d'argent encumaient un palier du Palais-Royal pour récompenser la peine et le génie.

Cent bras se saisirent à la fois des barres et des cordes qui enlaçaient le géant ; mais à peine réveillérent-ils de son sommeil le froid enfant. Déjà, les hommes les plus forts, après avoir éprouvé leur énergie, commençaient à désespérer de faire de bon. Le hasard voulut qu'il se rencontraît alors sur les lieux quelques-uns de ces hommes, enfants de la mer, des Basques peut-être. Ils s'approchèrent de la pièce où l'on dépendait des forces surhumaines, et ils apprirent aux lutteurs désespérés, que la plus grande résistance céderait à la puissance des câbles, si on les mouillait. Ce fut un éclair pour certains ingénieurs, et bientôt l'obélisque était debout sur un magnifique piédestal.

Il mesure 83 pieds de long et ses quatre faces sont couvertes d'hieroglyphes. Il ne faut pas croire que l'obélisque de Lugo soit ce qu'il ya de plus gigantesque parmi ces sortes de monuments, puisqu'ils ont, en général, une hauteur de 50 à 450 pieds, non compris le piédestal. On en trouve qui n'ont aucune inscription. Le pied de ces monuments est d'ordinaire posé sur une base carrée d'une largeur généralement plus grande de 2 ou 3 pieds que celle de l'obélisque lui-même. Sur le sommet de cette assise est une cavité dans laquelle est posée l'obélisque.

Il est probable que les images des dieux, qui n'étaient, dans le principe, que des pierres pyramidales, donnerent l'idée de ces constructions colossales. Hérodote pretend que les premiers obélisques furent érigés à la gloire du soleil et n'étaient que des symboles des rayons de cet astre ; mais ces monuments étaient aussi destinés à éterniser le souvenir de certains événements, et ce sera le but de celui qui décorera bien-tôt Larruns. Le jour de son inauguration sera un jour mémorable, et il en sera donné avis aux quatre villages intelligents et, aussi, à tous les lecteurs du *Courrier de Bayonne*.

J. M. H.

Hamar urtzetz ojiznay hauzi badzbury
Nekiztikozatiko oizgi, naz diry
Talde, nua lez, hizunne lana,
Ama gozo ordzik munon oza.
Lez, tigakozat minzazik nahi bezale.
Hizunetz atzaitan era, Atzitzelotz
Gauhi banai arkhule, z dat zeren nuber
Bazkira ging pasuebat egoz.
Legizko azkenia tebas erin muru
Hauzkarat gatzeko belzorko egnuer:
Ore amist zuin soberentzak
Otxo gauhi arkhule, mizgazkorek
Edu, esiazik eze zuin oza
Ta naski azkena jatikun arkhule
Vizian eze aziek hainitz zute, indar
Belzorka gutuna nuk gauzir bebas,
Izpi, ih abzitzen borda zurr, hauza
Batzik etz, egile zurr, Egunzko hauza
Ortzaez, joxean zurr, u bethe harkearra
Gure
Eze gizak osoa, denia artean
Hartatz argieta, mizgazkorek
Batzik nizketa, aza, gora, hauza
Kekizkabazi, bebas, eta ta etxiaz
Samuruk eginela gerrezat amait.
Katzgen bat ortzaez bat hizkatzegatz
Otoa gabe, berde, jabetz, ganeik
Huston urtzetz eze, gizariak
Brian zerzag hizan chabaldetegizak
Sa to, hizet hiztan arantz, nintzen
Graz, ordi-arkiholek lehukolek batzgen;
Batzak horretako, Gorgak, otxekoa
Sekizate niztun curratet lauza
Ego gauzitxurrik erantz oizuan
Mizgazkorek jauzak denia estuak
Urtza, jauzak eta, Gorritz, zurr, hauza
Gizak muga nizketa eta, zelka
Jas, asia?

Chants populaires de l'Asie
16. Janvier 1843. J. S. B.

TEL.

Bimendian doblez zangurdi oap lausibidiak Bi
Nonbaiai du eretan ondus, oahkeret osoa osorria
Barney suden edariaz, oap lausibidiak
Ukia itzai handiaz, zurr, hizet, il motzak
Loth arimaz Belater, ion: yuhal blaize offiz
Higan, mitika agheri; zuuna usid musi arreko
Higan, higan, bethi higan, gomamak
Makhrur, chuley, iztakian, zas eran oia
Oihanae handi orotan, tobi, ibi hizet, hizet
Fagoz dire patatzuntz, bid, hizet, ali eria A, sur
Ez gal denborra solasen, oihanae osoa, nosred
Nola basino Parisen, dard, ob gomocer, oihana
Baldin denboraz Belatzen, sildal, si ana zioz, hizent
Zenbat herio egindak, oihanae osoa
Kantaz minor hasten, badapp, ezer, lehun oihana
Egizku gorrarena ob oihanae nezaketa eun lehun
Hartza, bezin berthiztza, oihanae osoa
Izanzo ere hitozta, zizun ob hizet, hizet
Atzian Belatzen lezatza, oihanae osoa
Gorde tien, herrixizas, i ergo hizet, hizet
Bada, urtezoo nigaretsa, ob doog, hizet, hizet
Eta lasteko belchiratza, hizet, hizet
Mendiz hizet, oren, hizatza, hizet, hizet
Utz dezagun orial, Baztan, oihanae osoa
Eratz, ezker, horriani, oihanae osoa
Ultzama beiriz eskuhiak
Zohaz abalaz arretan, oihanae osoa
Idi, nom, zizun, hizet, hizet
Bideko bi herrieketan, oihanae osoa
Ehizatu, yancen, segur, oihanae osoa
Gintz, phiz, duzu, agur, hizet, hizet, hizet
Iruian, gaitze, mutillak, oihanae osoa
Batzes orion, ekialde, oihanae osoa
Pezat, pezari olinaka, oihanae osoa
Jendia no maila metakak, oihanae osoa
Gaitz, da elkar, eazugizia, hizet, hizet
Hau, mundularia sortzia!
Orain beharri, dohlatu
Nemoursen yendez herriak, oihanae osoa
Sartzian Fransesa hizien
Jendia eman da loriar, oihanae osoa
Bi egun doblez bederen,
Ezda hizic hizien,
Yan, edui, non nahi lantza
Bibak, eduz, hau, biz, galiza
Anjeluses, yo du, horra
Arizh etxetan herdura
Basnac zappi colorelan

cherchait à enlacer ce cœur simple et ardent. Oh ! l'étau de la passion qu'elle avait pour lui, s'est fait au sein d'une passion comme elle n'en avait jamais éprouvée. Et lui, il détourna la tête, *qui peut-être gardera les yeux*.
Où, il aimait ailleurs, qui ? Une jeune fille bien simple, moins jolie peut-être. Qui l'importe ? Il l'aimait. Il eut le courage de dire non à la offre dansante, *je t'aime-telle ? Pourquoi ?* — Elle pleura. — A l'opéra où ne pleure jamais. — Elle insistait : *Mon Dieu ! non ; les danseuses sont si vite consolées !*

Elle lui dit : *T'es bien !*

Et la conversation dura deux heures, et il fut bien que le jeune artiste lui confit tout, cela, quand et comment toutes les scènes de ses chastes amours, roman de cœur encore sans dénouement. Mais leurs joints après, *je joue artiste* avait des tons et des pinceaux. Puis une pensée lui fut comprise chaque matin, et au bout, on décroissant seulement le grand prix de peinture, *je t'aime-telle ?* Pourquoi ? L'artiste avait été évidemment désespéré par la Guimard. Le timide et timide à l'extrême, un certain amateur. En quittant la salle elle alla alors préférer se donner dans un sourire. La laurent, c'était David.

ARTS DE LA CHANSON ET DES MUSIQUES

POÉSIE.

COULEURS SPECTACLES D'ÉTÉ

RÉVERIES DU MATIN

Le lac est tranquille,

Sai Tonka immobile

Sur un étang

La lisière grise

Qui sort de

Le lac sous l'eau

Brillant comme un rêve,

Essentiel le rêve.

De ses cheveux d'or,

Qui rebondissent pourtant

C'est un rêve de flamme,

Un regard de femme,

Un nid dans les fleurs;

Qui sort de l'œuf,

Un joyeux sourire,

Un sein qui soupire,

Demande à la nature,

Venez la matin,

Qui sort de l'œuf,

Ses hymnes glamour,

C'est l'oiseau tout frèle

Où se baigne son être,

Où l'amour qui bâtie

Un saint au jour.

Aldous au bocage,

J'aime le feuillage,

Il le feut danser

Dans le soleil,

Là, loin de la route,

J'aime l'eau qui coule

Qui court dans les gouttes,

Et le ver qui roule,

Son petit bœuf,

Qui dort au bœuf,

Où l'eau qui coule,

Qui court dans les gouttes,

Et le ver qui roule,

Son petit bœuf,

Qui dort au bœuf,

Où l'eau qui coule,

Qui court dans les gouttes,

Et le ver qui roule,

Son petit bœuf,

Qui dort au bœuf,

Où l'eau qui coule,

Qui court dans les gouttes,

Et le ver qui roule,

Son petit bœuf,

Qui dort au bœuf,

Où l'eau qui coule,

Qui court dans les gouttes,

Et le ver qui roule,

Son petit bœuf,

Qui dort au bœuf,

Où l'eau qui coule,

Qui court dans les gouttes,

Et le ver qui roule,

Son petit bœuf,

Qui dort au bœuf,

Où l'eau qui coule,

Qui court dans les gouttes,

Et le ver qui roule,

Son petit bœuf,

Qui dort au bœuf,

Où l'eau qui coule,

Qui court dans les gouttes,

Et le ver qui roule,

Son petit bœuf,

Qui dort au bœuf,

Où l'eau qui coule,

Qui court dans les gouttes,

Et le ver qui roule,

Son petit bœuf,

Qui dort au bœuf,

Où l'eau qui coule,

Qui court dans les gouttes,

Et le ver qui roule,

Son petit bœuf,

Qui dort au bœuf,

Où l'eau qui coule,

Qui court dans les gouttes,

Et le ver qui roule,

Son petit bœuf,

Qui dort au bœuf,

Où l'eau qui coule,

Qui court dans les gouttes,

Et le ver qui roule,

Son petit bœuf,

Qui dort au bœuf,

Où l'eau qui coule,

Qui court dans les gouttes,

Et le ver qui roule,

Son petit bœuf,

Qui dort au bœuf,

Où l'eau qui coule,

Qui court dans les gouttes,

Et le ver qui roule,

Son petit bœuf,

Qui dort au bœuf,

Où l'eau qui coule,

Qui court dans les gouttes,

Et le ver qui roule,

Son petit bœuf,

Qui dort au bœuf,

Où l'eau qui coule,

Qui court dans les gouttes,

Et le ver qui roule,

Son petit bœuf,

Qui dort au bœuf,

Où l'eau qui coule,

Qui court dans les gouttes,

Et le ver qui roule,

Son petit bœuf,

Qui dort au bœuf,

Où l'eau qui coule,

Qui court dans les gouttes,

Et le ver qui roule,

Son petit bœuf,

Qui dort au bœuf,

Où l'eau qui coule,

Qui court dans les gouttes,

Et le ver qui roule,

Son petit bœuf,

Qui dort au bœuf,

Où l'eau qui coule,

Qui court dans les gouttes,

Et le ver qui roule,

Son petit bœuf,

Qui dort au bœuf,

Où l'eau qui coule,

Qui court dans les gouttes,

Et le ver qui roule,

Son petit bœuf,

Qui dort au bœuf,

Où l'eau qui coule,

Qui court dans les gouttes,

Et le ver qui roule,

Son petit bœuf,

Qui dort au bœuf,

Où l'eau qui coule,

Qui court dans les gouttes,

Et le ver qui roule,

Son petit bœuf,

Qui dort au bœuf,

Où l'eau qui coule,

Qui court dans les gouttes,

Et le ver qui roule,

Son petit bœuf,

Qui dort au bœuf,

Où l'eau qui coule,

Qui court dans les gouttes,

Et le ver qui roule,

Son petit bœuf,

Qui dort au bœuf,

Où l'eau qui coule,

Qui court dans les gouttes,

Et le ver qui roule,

Son petit bœuf,

Qui dort au bœuf,

Où l'eau qui coule,

Qui court dans les gouttes,

Et le ver qui roule,

Son petit bœuf,

Qui dort au bœuf,

Où l'eau qui coule,

Qui court dans les gouttes,

Et le ver qui roule,

Son petit bœuf,

Qui dort au bœuf,

Où l'eau qui coule,

Qui court dans les gouttes,

Et le ver qui roule,

Son petit bœuf,

Qui dort au bœuf,

Où l'eau qui coule,

Qui court dans les gouttes,

Et le ver qui roule,

Son petit bœuf,

Qui dort au bœuf,

Où l'eau qui coule,

Qui court dans les gouttes,

Et le ver qui roule,

Son petit bœuf,

Qui dort au bœuf,

Où l'eau qui coule,

Qui court dans les gouttes,

Et le ver qui roule,

Son petit bœuf,

Qui dort au bœuf,

Où l'eau qui coule,

Qui court dans les gouttes,

Et le ver qui roule,

Son petit bœuf,

Qui dort au bœuf,

Où l'eau qui coule,

Qui court dans les gouttes,

Et le ver qui roule,

Son petit bœuf,

Qui dort au bœuf,

Où l'eau qui coule,

Qui court dans les gouttes,

Et le ver qui roule,

Son petit bœuf,

Qui dort au bœuf,

Où l'eau qui coule,

Qui court dans les gouttes,

Et le ver qui roule,

Son petit bœuf,

Qui dort au bœuf,

Où l'eau qui coule,

Qui court dans les gouttes,

Et le ver qui roule,

Son petit bœuf,

Qui dort au bœuf,

Où l'eau qui coule,

Qui court dans les gouttes,

Et le ver qui roule,

Son petit bœuf,

Qui dort au bœuf,

Où l'eau qui coule,

Qui court dans les gouttes,

Et le ver qui roule,

Son petit bœuf,

Qui dort au bœuf,

Où l'eau qui coule,

Qui court dans les gouttes,

Et le ver qui roule,

Son petit bœuf,

Qui dort au bœuf,

Où l'eau qui coule,

Qui court dans les gouttes,

Et le ver qui roule,

Son petit bœuf,

Qui dort au bœuf,

Où l'eau qui coule,

Qui court dans les gouttes,

Et le ver qui roule,

Son petit bœuf,

Qui dort au bœuf,

Où l'eau qui coule,

Qui court dans les gouttes,

Et le ver qui roule,

Son petit bœuf,

Qui dort au bœuf,

Où l'eau qui coule,

Qui court dans les gouttes,

Et le ver qui roule,

Son petit bœuf,

Qui dort au bœuf,

Où l'eau qui coule,

Qui court dans les gouttes,

Et le ver qui roule,

Son petit bœuf,

Qui dort au bœuf,

Où l'eau qui coule,

Qui court dans les gouttes,

Et le ver qui roule,

Son petit bœuf,

Qui dort au bœuf,

Où l'eau qui coule,

Qui court dans les gouttes,

Et le ver qui roule,

Son petit bœuf,

Qui dort au bœuf,

Où l'eau qui coule,

Qui court dans les gouttes,

Et le ver qui roule,

Son petit bœuf,

Qui dort au bœuf,

Où l'eau qui coule,

Qui court dans les gouttes,

Et le ver qui roule,

Son petit bœuf,

Qui dort au bœuf,

Où l'eau qui coule,

Qui court dans les gouttes,

Et le ver qui roule,

Son petit bœuf,

Qui dort au bœuf,

Où l'eau qui coule,

Qui court dans les gouttes,

Et le ver qui

**ATZARIA
IO LARRUNI!**

Larrungo mendia
Izan duc beraz aldia
Ikusteko egun handia :
Eugenio jiten,
Hiri agur egiten,
Hire puntan egoten !
Leher arrano zeraua,
Orai Imperatriz tronua,
Mendi aiphatua,
Bozkaria hadi,
Egon bethi handi !

Jende asko Larrunee ikusi mende
Agurtu milunee liganez uretan :
Izan da Eugenia Larrun gauneraino,
Jakin behar berria mendek direauten
Bii niozih ez dire, Imperatoretan
Hizatu niozih ere haren adapestan
Harri bat han da elutie, Larrun b
Etherzailei urrunidie minzo goerenetan
EZ dipo gorthetarrae alauziterat u
Hekin perla bakharrae guifitarrak ikusten
Bihotzaz zen urezzeo, aingeru tre
Bilhatzean tronuco jaunna egin hau
Noiz ere Eugenia baita alianziko,
Ascaniarrei hirria zintzue sartuico.

Agur, agur, agur, andre Eugenia,
Imperatriz guzien lilia. (Refrain.)
Handia sun, guziz handiena,
Eugeniaz erdi zet orena;
Zeruetan baziun baimena,
Gizonetan agur arraigena. (Agur.)
Harriz bizzi hautune badire,
Asku buru argi zait dire :
Eugeniaz bethi ebarr batere,
Bethi izar nahi bade ere...
Lore onec sasitic argitzen,
Kolorea lajusurren ex khetzenten,
Eugeniaz bethi dirdiratzten,
Bazen ere tronuz urrun jartzten...
Izarretan badire iztarrac,
Ederretan berezien ederrera,
Handiago handitzen bakharraez :
Eugeniaz ezin neir lurrac...
Itzehorau du gaindiz arraiza,
Ezpainen lan hirri berezia,
Aingerutaz harkulin guzia,
Aphain luke zeruko bizia!...
Begiez du biamanta bisten,
Hizkitez perla ichituarri uzten,

Karmín eziz arrosa bekhaizten,
Liztafina gerriaz ahantzen...
Ezdu eholki lehio handitan,
Badabila bide guzietan,
Hurbilkidin nor nahie goretan,
Hala nola bide bazorretan...

Bere ona du nigar chukatzen,
Karitez tromia agortzen,
Bilhaztzailei ezdaki gordetzen,
Galdec nihioz edzute uphatzen...

Bizotz urre zerenak pitzua,
Ungarri bethi zabaldua,
Galdekitzen den Arkanjelua,
Elezitzen denean khurtua...

Zenbat behar edzu ikusir,
Zenbat zauri berac arthurazie,
Zenbat churchea haurtzat bereziz,
Zenbat etxeko heharrez utzire!...

Halakorik nihiloi ez sorturien,
Ez al hadu gaizitzi ikusiren,
Agiari da mendea biziren,
Azkoian, zerenak sorturien!

Bayonne, imp. de Ve Lamaignère, rue Chegaray, 39.

— all
resting
taste her other

LARRUNGO BESTA.

Higan gare guziaz Larrungo puntarat,
Egun baten arraiki han iragaterat,
Eugeniarri handie agur egoritzerat.
Ezago, ez, Ascain harren alhanzterat.

Larrunez obeliskaz agertu bihotza,
Eitziekenez hobeiki ager larre hotza,
Askaundarrei zaiotze eman nola mintza,
Eitziae, etzaic, eskasturen hitza.

Oñore berezieg galdeztzen gortzeac,
Guti harenzat aizco elheac,
Fanicor ere laster arkuen foreac :
Ascainec landatu menden orocereac.

Merke dire agurraez erregen bidetan,
Gaindiz sortzen loreac beren begietan,
Jende guzia olde dabilzun tokian :
Askainec agurra segutzen morthuton.

Jastatzean zenbateek gortzea ihintza,
Ezdarkite maklurtuz nola ungi mintza,
Orrearen pareco balacoz mūlantza,
Bertzela Ascainec egina bilotza.

Belira da Eugenia Larrunat hitzun,
Han dute Ascaundarrek hurbildu mintza,
Nola-diren diote laihoki galduet :
Ascainen nahi da noizbatz posaita.

Handie ikusi ditu urririe hazterae,
Esponia, Frantzia, ur zaldiz ederrae ;
Karreros eta zaldiz bertzeten beharrae
Sinhetsi direla hangotzat alferrae.

Itzasoari beha zeinezun unhatzen,
Menditarat begiaze zituen hedaten,
Ehun mila lekhoa aldiaren kurritzen :
Karreros lasterrae Larrunne prestatzan.

Beroz etzen khechazu mendi bizkarrean,
Han ez nihor egarritz hiltzeo menean,
Ur zillharreac badire non nahi aldean :
Parisez halaco ez luke urean !

Larrunee iraunen du helduden mendetan,
Zimendu onac du alderdi denetan,
Ezdu zeren heldortu bilotz eskasetaen :
Ezda, ez, mandorio Ascaingo bidetan.

Nihori bada ahantzen andre Eugenia,
Ezda chutic izanen Ascaingo herria,
Ezdu here izanen daskarken nihia :
Ascainec, Ascainec, bilotza gorria.

Lehenago arrainna mendiz ibiliren,
Lehenago ardatz urez alharturen,
Ezen ez Eugenia baita ahantziren :
Ascaundar mendetan bihozduen sorthuren.

NAPOLÉON III.

AIREA : MADRILECO PLAZARAINO...

1849.

Mila zortzi elun eta berrogoita zortzian,
Nalasduera goibel zela pitzen hasi Franzian,
Hirugarren Napoleon agertu zen erdian,
Erresuma sendatzea bere-gaitz laugarrrian.

Athera zuen ezpata gaizkiari sartzeo,
Predikari nahastei hedatu muturrecio,
Soldaduei erakutsi harma zela joizleo
Lege nahastale berlaz zirenean ilkhiko.

Franzesen gaitzae zituen berehala ikusti,
Eten aski zoro izan gizenzeko nahasi,
Haren itzala zenezko Paris ukizten hasti,
Gaiztugimae erreskauen eman ziren ilsesi.

1852.

Ungiak altxea dezake barua gorenean,
Ezda gehiago nihor beldur bide onean,
Gaizakeren gordetzan basi bera lezean,
Beldurrez Napoleonek lot zezan gurutzean.

Orai ungi ezagun du nasi bat badugula,
Guziaz ohoi eskuei zillegi cdzirela ;
Merkatuz merkatu urre beldur gabe dabilo,
Egon gabe gehiago kutxoa zokhotan hilat.

Napoleon ez da handi zeren duen khoroa,
Gauza gutia litako urrez egin khoroa :
Iguzikaren azpian lagunzea Jaimeoa,
Napoleoni dohakon eginbide gozoa.

1855.

Ruziatic hasi dire dichiduae hurbiltzen,
Iguzki sartze aldea on zaie idiraten,
Emeki emeki dute hormada aitzinaten,
Erresuma ederrenet atzaparra hedaten.

Negundo jendu itsuen Aita-Saintu zoroa,
Lehen ere bahakien Frantes zela herria,
Napoleon aitzineco nihor ez lain sendoa,
Hura buru soldaduak ez beldur herrioa.

Sebastopolen sartu da Ruzianea gori,
Ezustekotan hartzetan hiri nihori,
Herria egorri du onmen Frantes orori,
Balerak Frantes eskuara hiri hura egorri.

1858.

Italian ikusi da Napoleon lehoniñetan,
Soldaduak bere buruz bitorian ibiltzen,
Hormada laurdemarekin Autrichia harritzen,
Garatean etsaiari berar esku hedaten.

Ageri da edzuela odolean phizerie,
Ez dela hilka hariren, ahal badu bakerie ;
Baijan nihore Francesari egitean trufarie,
Napoleonec ez dio oñizten htsibiderie.

Guziaz Napoleoni orai beha egoten,
Zenbaiteen haren gogora alde beltzaz ikusten :
Egituraz badute nihor argitarat emanen,
Iguzikiae Napoleon bethi on erakusten.

1855
MAY
1855
Hedaste

Voyez la nature.
... sur l'Or de la nef (les) de l'Orfeo, etc., etc.
M. Angel aberet

